

Характери

Студент, воїн ЗСУ, став прикладом для польської молоді

▶ СТОР. 6

Екологія

Відпочинок на шкоду природі?

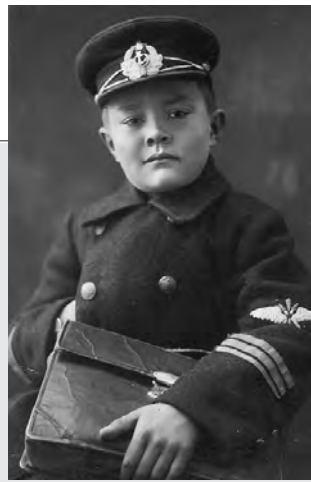
▶ СТОР. 8

Історія

Мій батько був спецпереселенцем з Криму

▶ СТОР. 10

У НОМЕР:

Фотолітопис «Нескорена нація»

Захист персональних даних є базовою цінністю

Готується законопроект

Перспективи та подальші кроки на шляху модернізації законодавства й приведення його до європейських норм були в центрі уваги учасників експертного обговорення правового висновку на проект закону «Про захист персональних даних» (№ 8153).

Слухання щодо відповідності законопроекту стандартам Ради Європи та Загальному Регламенту ЄС із захисту персональних даних (GDPR) тривало в Комітеті Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин спільно з проектом Ради Європи «Підтримка впровадження європейських стандартів прав людини в Україні».

▶ СТОР. 2

Винних у злочині агресії чекатиме трибунал

У Гаазі днями офіційно розпочав роботу Міжнародний центр з переслідування за злочин агресії проти України. Центр працюватиме разом з Міжнародним кримінальним судом, який вже розслідує злочини війни та злочини геноциду і проти людяності. Комісар юстиції Європейського Союзу Дідьє Рейндерс назвав початок роботи Міжнародного центру частиною намагання притягнути росію до відповідальності за війну проти України. Нашу державу на відкритті представляв Генпрокурор Андрій Костін.

▶ СТОР. 5

Скоординували позиції перед самітом НАТО

Президент України Володимир Зеленський провів телефонну розмову з Федеральним канцлером Німеччини Олафом Шольцом. Володимир Зеленський подякував за активну реалізацію оборонного пакета на 2,7 млрд євро та за багаторічний план оборонної підтримки України обсягом 8,8 млрд євро.

Співрозмовники відзначили зустріч на рівні радників у Копенгагені як важливий крок до реалізації Форуму миру й домовилися продовжувати активну роботу в цьому напрямі, повідомляє Офіс Президента. Також лідери скоординували позиції перед Вільнюським самітом НАТО й обговорили формати майбутніх гарантій безпеки для України. Окрім того було обговорено останні події у росії та білорусі, поточний стан зернової угоди і перспективи її продовження. Президент поінформував канцлера Німеччини про ситуацію на полі бою.

У Києві в інформагенції «Укрінформ» відкрито фотовиставку «Збройні Сили України» у межах проєкту «Нескорена нація. Національно-визвольна війна України проти росії (2013—2023)». Вона складається з 30 тематичних розділів.

Це четверта експозиція, на основі якої й готується до видання книга перша. Раніше були представлені теми «Війни світла», «Незламна Україна», «росія — держава-терорист».

За інформацією організаторів, мета фотовиставки — «через об'єктив військових кореспондентів та пресофіцерів долучитися до життя українського війська», адже на світлинах представлені усі підрозділи української армії — Сухопутних військ, Повітряних сил, Військово-Морських сил, Десантно-штурмових військ, Сил спеціальних операцій, Сил територіальної оборони ЗСУ. Також на знімках зафіксовані й емоції Верховного Головнокомандувача ЗСУ Володимира Зеленського, Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного, інших командувачів й основи армії — захисників і захисниць України.

▶ СТОР. 3

Голова Всеукраїнської правозахисної організації «Меморіал» імені Василя Стуса Степан Кубів, голова Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка Євген Нищук, головний редактор юридичного журналу «Право України» Олександр Святоцький.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ПОДІЇ

У Коростені закликають боротися за права чорнобильців

Сотні коростенців зібралися біля будівлі міської ради на акцію протесту проти скасування чорнобильських пільг.

Обурення містян викликав проект постанови Кабінету Міністрів України про затвердження переліку населених пунктів, зарахованих до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Увагу до цього планованого документа, винесеного на громадське обговорення до 22 липня, кілька днів тому привернув народний депутат України Володимир Арешонков. Згідно із запропонованими урядом змінами, на Житомирщині у переліку залишаться лише 80 із понад 370 населених пунктів, що донині належали до зон відчуження, безумовного та гарантованого добровільного відселення.

▶ СТОР. 3

Відкрито відділення реабілітації військовослужбовців

В Одесі на базі санаторію відкрили стаціонарне відділення комплексної реабілітації військовослужбовців у післягострому періоді. Воно розраховано на 100 ліжок і складається з 2—3-місних палат з урахуванням інклюзивності. Кімнати укомплектовані функціональними ліжками та меблями. У відділенні організовано цілодобовий медсестринський догляд та триразовий режим харчування.

Заклад проводить комплексну стаціонарну стабілізацію поранених військових у найкоротші терміни за програмою медичних гарантій НСЗУ. Для цього створено чотири мультидисциплінарні команди спеціалістів, до яких входять лікарі фізичної та реабілітаційної медицини. Усі фахівці володіють алгоритмом ведення пацієнтів з ампутаціями, станоми післятравматичних ушкоджень головного мозку, спинного мозку, внутрішніх органів, опіків та обморожень, повідомляє наш власкор В'ячеслав ВОРОНКОВ.

КОРОТКО

■ Із Полтавщини до Херсонської області для надання фахової допомоги мешканцям деокупованих і постраждалих від підтоплення територій вирушив перший загін медиків, який працюватиме там протягом місяця. У його складі — 15 лікарів і 10 медсестер та фельдшерів, повідомляє наш власкор Василь НЕІЖМАК.

■ На Івано-Франківщині медичні послуги в Кутській громаді Косівського району тепер можна отримати у своєму селі. Завдяки грецьким благодійникам мобільна бригада змогла впродовж червня здійснити 10 виїздів у місцеву ТГ та сусідню Чернівецької області: проконсультували 197 осіб, зокрема — 56 переселенців, а в 17 німечин — вдома, передає наш власкор Людмила СТРАЖНИК.

■ На Сумщині у Кролевіці КП міськради «Центр первинної медико-санітарної допомоги» запрошує відвідати «Сольну кімнату». Процедури зцілення називаються галотерапією. Перший, четвертий та восьмий сеанси — безплатно. Діти пільгових категорій не платять. Діятиме благодійна акція до 31 серпня, інформує наш власкор Володимир ЧЕРНОВ.

Рік після ратифікації Стамбульської конвенції: нові виклики в протидії насильству

20 червня 2022 року Верховна Рада ратифікувала Стамбульську конвенцію. Що змінилося за цей час та як просувається імплементація конвенції — обговорили учасники круглого столу, який відбувся за участю заступниці Голови Верховної Ради України Олени Кондратюк (на знімку). До обговорення також долучилися народні депутати, представники уряду, правозахисних організацій.

Заступниця глави українського парламенту, яка водночас є співголовою міжфракційного об'єднання «Рівні можливості», свого часу була однією з адвокатів процесу ратифікації цього міжнародного документа. А нині вона не проти взяти кураторство над просуванням необхідних для імплементації конвенції законопроектів.

Адже повномасштабне російське вторгнення в Україну, за словами Олени Кондратюк, породило багато нових і важких викликів для українських жінок.

Окрім гуманітарних та соціально-економічних — це збільшення випадків гендерного, домашнього та сексуального насильства.

«На жаль, статистика невтішна й вона зростає. За офіційними даними Національної поліції, у 2022 році лише по домашньому насильству було понад 244 тисячі звернень. Це на 40 відсотків більше,

ніж у 2021-му», — зауважила вона, додавши, що, на жаль, чинна система звернень на різноманітні гарячі лінії для отримання саме реальної допомоги бажає кращого.

Але масштаб викликів, припустила Олена Кондратюк, стане ще більшим, коли майже три мільйони ветеранів і ветеранок повернуться з війни після Перемоги і проходили складний процес адаптації до цивільного життя.

«Тому нам треба зосередитися на практичній реалізації положень Стамбульської конвенції, яку під час масштабної війни своїм історичним і вольовим рішенням ратифікувала Верховна Рада. Це міжнародний стандарт захисту жінок від усіх форм насильства, включно з домашнім насильством. І ми маємо продовжувати імплементацію цієї конвенції в норми українського законодавства, в конкретні алгоритми, дії та рішення уряду, а також руйнувати міфи довкола цього документа», — зазначила вона.

На думку заступниці Голови Верховної Ради, імплементація має відбуватися на чотирьох базових принципах. По-перше, це профілактика: інформування про проблему насильства, зміна поведінки та ставлення до нього в суспільстві. Підготовка спеціалістів та розробка реабілітаційних програм для потерпілих і правопорушників.

По-друге, захист: створення мережі центрів спеціальної медичної, психологічної та правової допомоги; забезпечення якісної роботи гарячих ліній реагування для постраждалих від насильства.

По-третє, інтегрована політика: належна координація та ефективне реагування на проблему насильства держорганів, поліції, судів, соціальних та медичних служб разом із громадськими жіночими та правозахисними організаціями.

По-четверте, покарання кривдників: застосування кримінального правосуддя до тих, хто його чинить.

«Нам як країні треба бути законодавчо готовими до мультиплікації цих процесів. Потрібно мати чіткі інструкції та алгоритми дій, однозначні юридичні формулювання і вичерпні визначення злочинів. Плюс — нам слід повніше і ширше описати гендерно мотивовані злочини під час війни», — констатувала Олена Кондратюк, додавши, що в парламенті вже зареєстровано чотири відповідні законопроекти, готуються й інші ініціативи: «Треба сформувати їхній чіткий перелік. Разом з МФО «Рівні можливості» та колегами, які займаються темою протидії гендерному насильству, маємо зробити все належне, щоб ці зако-

Фото зі сторінки Олени Кондратюк у Facebook.

нопроекти були проголосовані в сесійній залі. Готова взяти на себе кураторство в цьому питанні як віцеспікерка українського парламенту та одна з послідовних адвокаток ратифікації Стамбульської конвенції».

Зі свого боку урядова Уповноважена з питань гендерної політики Катерина Левченко розповіла про низку пріоритетних законопроектів, що опрацьовуються в межах дорожньої карти щодо імплементації Стамбульської конвенції.

Нині, зауважила вона, підготовлено низку проектів відповідно до цього дорожнього казу. Йдеть-

ся, зокрема, про проект закону щодо вдосконалення видання обмежувального припису для захисту постраждалої сторони. А також про законопроекти, пов'язані з освітою. «Бо Стамбульська конвенція вимагає збільшення функцій установ та закладів освіти для формування ненасильницької поведінки. Такі речі мають бути прописані в законодавстві», — додала Уповноважена, зауваживши, що змін потребують також Кримінальний процесуальний кодекс та ще понад два десятки законодавчих актів.

«Тому об'єднання зусиль, співпраця Верховної Ради, уряду з експертами громадських організацій є дуже й дуже важливою», — констатувала вона.

Наголосивши, що Стамбульська конвенція — це документ, який працює і в мирний час, і під час війни, Катерина Левченко зауважила, що комплекс проблем, пов'язаних із сексуальним насильством, яке коять російські військові в Україні, також лягає в загальне русло конвенції. «Тому нам дуже важливо вийти з якісним законопроектом, пов'язаним із наданням статусів особам, які постраждали від воєнних злочинів, зокрема від сексуального насильства, а також для надання компенсацій», — додала вона.

Народна депутатка та співголова МФО «Рівні можливості» Марія Іонова зауважила, що імплементація Стамбульської конвенції великою мірою залежить і від ефективної судової системи. Крім того, переконана вона, основний тягар з реалізації її положень лягатиме на місцеві громади, тож потрібно приділити більше уваги їхній спроможності відповідати на ті виклики, які є і будуть.

Олена ГОРБУНОВА.

ФОТОФАКТ

Голова Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Галина Третякова та член правління гуманітарного хабу «Я не Один» Павло Кухта під час публічних консультацій щодо окремих аспектів здійснення соціального діалогу в Україні на яких, зокрема, обговорювали такі питання: перезавантаження чинної моделі соціального діалогу в Україні (у тому числі шляхом залучення представників громадянського суспільства); європейські моделі соціального діалогу та перспективи впровадження їхніх найкращих практик в Україні; зміна підходів до визначення критеріїв репрезентативності сторін соціального діалогу.

У заході взяли участь народні депутати, представники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, об'єднань профспілок та організацій роботодавців.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Захист персональних даних є базовою цінністю

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Голова підкомітету з прав людини Тарас Тарасенко зазначив, що співпраця парламентського комітету з проектом Ради Європи саме в експертній галузі триває вже кілька років та сприяє діалогу парламентаріїв, представників міжнародних організацій, експертів.

Перший заступник голови Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу Вадим Галайчук під час слухань наголосив на особливій важливості питання, що обговорюється, оскільки законопроект вплине на життя громадян у дуже різних сферах.

«Стратегія інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС (дорожня карта) передбачає ухвалення відповідного законопроектів, — зазначив Вадим Галайчук. — Нашою амбітною метою є те, щоб уже до кінця цього року розпочати перемовини про вступ до ЄС. Це, безперечно, буде серйозним викликом насамперед для законодавців, оскільки передбачатиме зовсім інші підходи й адаптацію українського законодавства до норм права ЄС. Тому йдеться про необхідність чіткого дотримання норм, які прописані у відповідних регламентах,

щоб потім не довелось цей документ переробляти. Загальний висновок такий, що законопроект не суперечить праву ЄС і цілям Угоди про асоціацію, але потребує доопрацювання».

Який практичний ефект матиме цей документ у разі його прийняття? За словами Вадима Галайчука, наприклад, проведені нещодавно виїзні засідання комітету в пунктах перетину кордону України з країнами ЄС засвідчили, що учасники руху потребують пришвидшення процедур перевірки документів громадян та вантажів. «Однією з причин того, чому нам не вдається просунути в питаннях спільного із сусідами контролю й оформлення вантажів між нашими митницями, є відсутність в Україні відповідного закону. Без цього закону українська митниця не зможе повноцінно співпрацювати з митницями країн — членів ЄС», — зауважив парламентарій.

За словами члена робочої групи з нарахування проекту закону Лілії Олексюк, насамперед треба розставити усі крапки над «і» з точки зору необхідності ухвалення цього документа. «Твердження, ніби прийняття закону про захист персональних даних не є умовою для вступу України в ЄС,

— це самообман. Адже йдеться про базові речі — права людини, до яких належить і право на захист персональних даних, без якого далі рухатися ми не зможемо», — зазначила вона.

На думку представниці Омбудсмена України з інформаційних прав Юлії Деркаченко, яка в червні в Страсбурзі брала участь у 44-й пленарній сесії Консультативного комітету Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Конвенції 108), саме реформування законодавства про захист персональних даних та створення нового контролюючого органу є необхідним кроком для України на шляху до приєднання до модернізованої Конвенції 108 плюс. «Після того, як в Україні почне діяти реформа у сфері захисту персональних даних, наша країна зможе розпочати процес приєднання до модернізованої Конвенції 108 плюс та підписати нарешті відповідний протокол. Отже, впровадження цієї реформи дасть змогу нашій державі виконати як міжнародні зобов'язання у сфері захисту персональних даних, так і загалом бути на високому рівні щодо впровадження міжнародних стандартів», — зазначила вона та висловила вдячність нашим європейським партнерам за допо-

могу у впровадженні реформ щодо захисту персональних даних.

«Правовий висновок щодо проекту закону про захист персональних даних, підготовлений за участю експертів проекту Ради Європи, допоможе пришвидшити саме цей процес, — зазначила Юлія Деркаченко. — У разі прийняття цей закон слугуватиме захисту персональних даних як у державному, так і в приватному секторі».

Водночас представниця Омбудсмена України з інформаційних прав зауважила, що деякі положення законопроекту ще не є належно адаптованими до норм країн ЄС. Це стосується права на інформацію, права суб'єкта персональних даних на їх виправлення, права заперечувати проти обробки персональних даних, права на мобільність персональних даних та права суб'єкта персональних даних на відшкодування завданої шкоди. Уникнути таких розбіжностей дозволить подальша робота над законопроектом з урахуванням зауважень, наданих, зокрема, й експертами Ради Європи.

Зважаючи на пропозиції, що пролунали, учасники експертного обговорення правового висновку на проект закону «Про захист персональних даних» висловилися за необхідність подальшого його опрацювання через проведення секторальних консультацій.

Владислав ЛЕОШКО.

Фотолітопис «Нескорена нація»

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

«Ці світлина розповідають про силу нашої нації, вони — історія сміливості, мужності, свідчення непохитної відданості народу, державі», — сказав начальник інформаційного агентства АрміяInform Віталій Саранцев.

А головний редактор юридичного журналу «Право України» Олександр Святоцький — упорядник майбутньої першої книжки «Нескорена нація» — додав, що фотолітопис ведеться від подій 21 листопада 2013 року, початку Революції Гідності. За його словами, вихід видання планується до 1 жовтня, «щоб встигнути до Дня захисників і захисниць України» — новоприсвяченої календарної дати. Фоліант обсягом до 500 сторінок з передмовою скла-

датиметься тільки з фотоілюстрацій.

«На день Покрови ми презентуватимемо книжку фотолітопису правди «Нескорена нація», — зазначив голова Всеукраїнської правозахисної організації «Меморіал» імені Василя Стуса, народний депутат Степан Кубів. До речі, він запропонував озвучити, анонсовану під час заходу, документальну стрічку «Національно-визвольна війна України проти москалів» присутньому на брифінгу «голосу Майдану», ексміністру культури, артисту Євгену Нищуку, який нині на захисті Вітчизни.

Організаторами заходу виступили — Укрінформ, АрміяInform, газета Верховної Ради «Голос України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал»

імені Василя Стуса, громадська організація «Мистецький фонд імені Короля Данила» та юридичний журнал «Право України».

Відвідати фотовиставку можна упродовж тижня в першому залі Укрінформу з 10.00 до 17.00. Потім експозицію традиційно виставлять у вікнах

центрального входу в інформмагніцію.

Лада МИРНА.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Сирний коник доскакав до Соліні

У межах транскордонного проекту «Промоція культурної спадщини» переймали польський досвід місцевого самоврядування, який вивів польську гміну на передові позиції.

Майже однакові природні умови, схожа історія і традиції. Так можна означити подібність Косівської територіальної громади та сільської гміни Соліна Підкарпатського воєводства Республіки Польща. Тепер їх як партнерів єднає і проект «Промоція культурної спадщини», що його реалізує ГО «Прикарпатська інформаційна корпорація» (ПІК) за програмою транскордонного співробітництва «Польща—Білорусь—Україна 2014—2020».

Читача дещо здивує друга країна-учасник та зазначені дати. Проте впровадити проект ще в 2019 році, коли ПІК стала переможцем конкурсу, завдала епідемія коронавірусу, згодом — війна. Суцільські відносини тоді різнилися, тож від однієї агресивної недодержави залишилася лише назва... Натомість надзвичайну підтримку сусідньої Польщі ми відчули в перші дні повномасштабного російського вторгнення.

«Хтось скаже, що нині не до проектів, та грантовими коштами від ЄС на розвиток місцевого самоврядування варто скористатися, — наголосила засновниця ГО «ПІК» Оксана Камінська. — Важливо поділитися власним досвідом та набутим новим. Косівська громада вже приймала польську делегацію кількома тижнями раніше. Тепер до Соліни прибули заступник голови Косівської

міськради Святослав Костинюк, начальник відділу культури Роман Печижак, завідувачка Музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини Вікторія Яремич, представники громадських організацій, Польща. Тепер їх як партнерів єднає і проект «Промоція культурної спадщини», що його реалізує ГО «Прикарпатська інформаційна корпорація» (ПІК) за програмою транскордонного співробітництва «Польща—Білорусь—Україна 2014—2020».

лення сирних коників Ульяна Петришак. Проект — нагода популяризувати знамените гуцульське ремесло, аж до занесення до списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО.

Майже одразу після перетину кордону кинулися у вічі плаї-полонини, акуратно скошені та доглянуті: польський уряд сплачує власникам за благодійності присадиб та утримуваних земель. Утім, є в цьому й мінус: жодної

«Маємо на території Солінську ГЕС, яка щорічно сплачує до місцевого бюджету сім мільйонів злотих, та найбільше в Польщі рюкотнове Солінське озеро, — інформувала пан Адам. — Після літнього сезону прагнемо використати кожен можливість для використання інфраструктури та Богом даних природних багатств. Це — як у біблійній притчі про те, як один закопав свій талант (так називалася старовинна монета), а інший примножив у стократ».

ма місцевих ремесел, десь загублений. Приміром, курорт Косів-Смодна місцевого лісництва славився на всю Австро-Угорську імперію ще в позаминулому столітті. А чи на слуху останнім часом цей ресурс? Геть занедбаний санаторний комплекс у підпорядкуванні МОЗ давно втратив туристичну привабливість.

Знаєте, яку головну відмінність польської гміни Соліна із населенням 5,5 тисячі осіб назвав заступник міського голови Косова Святослав Костинюк? Культуру сплати податків, до якої нам ще скакати й скакати — довше, ніж знаменитому сирному коникові до Соліни. Ми зустріли нашу співвітчизницю, яка приторгує сувенірами без офіційного оформлення і сплати податків. Податків, на яких тримається життя громади, яка 5 років тому за розвитком була десь у четвертій сотні з-поміж півтори тисячі польських гмін, а нині — в першій десятці!

Зі сплачених податків ремонтують дороги, виплачують зарплати медикам, учителям, утримують заклади освіти, охорони здоров'я та культури.

У Соліні довелося побачити, як біля природного джерела побудований туристичний центр, де можна попити тієї водички, придбати сувеніри й відвідати бібліотеку, яка розмістилася тут-таки. І це справжній магніт для дітей і дорослих.

Звісно, Косівщина так само надзвичайно продуктивна й передова. Треба, щоб усе багатство працювало на благо громади. Отож учасники поїздки мали на меті запозичити польський досвід самоврядування, щоб така ж гірська Косівська ТГ, на зразок гміни Соліна, вповні зуміла використати свій потенціал і створити нові туристичні магніти.

Це лише дешифр від вражень, які кожен узяв для себе в різних сферах: журналісти, музейники, представники влади, громадські активісти. Маємо шанс змінити свою країну. І для цього насправді є можливості — навіть попри війну.

Людмила СТРАЖНИК.
Івано-Франківська область.

Фото автора.

Адам Пйонтковський та Оксана Камінська (у центрі).

ції, туризму та інвестицій ОДА як партнерів проекту представляла Мар'яна Ковальчук».

У межах проекту 7 липня відбудеться фестиваль «Смак з Косова», а 13 серпня такий само — в Шепоті цієї ж ТГ. Тож до Соліни поїхали староста села Володимир Словак, виробник крафтових продуктів Світлана Олексюк та майстриня з виготов-

корови чи іншої притаманної гірській місцевості живності ми не помітили. Тут роблять акцент на розвитку туризму. Втім, на Косівщині туризм так само — одне з джерел наповнення бюджету, а традиційний гуцульський устрій збережений та всіяко підтримується. До речі, за нехлюється господарів у Польщі як одній із країн ЄС жорстко штрафують. Нам би цієї дисципліни!

Дух захоплювало від висоти та крутих виражів гміни Соліна. Відмінної якості дороги, доглянуті котеджі — запорука напливу мільйонів туристів, яких тут, за словами війта Адама Пйонтковського, мають чим заманити протягом року. Вагома стаття доходу до місцевої скарбниці, що вивело громаду в число найпотужніших у країні. Велику роль в цьому відіграють вдаль управління ресурсами, залучення міжнародних грантів на реалізацію проектів та підтримка команди.

Це не просто, адже треба знайти однодумців, написати проекти, залучити спонсорів. Тут організують спортивні змагання міжнародного рівня, приміром чемпіонати світу з риболовлі. Пан Адам акцентує увагу на тому, що кожен клаптик території має працювати на користь громади. Наприклад, віддали підприємцям землю в оренду під будівництво фунікулера, а тепер повітряна залізниця над озером та греблею є туристичним магнітом Соліни. Водночас це розвиток супутнього бізнесу, нові робочі місця та податкові надходження. Рекреаційний комплекс привабливий і завдяки бальнеологічному курорту та цілющим мінеральним водам.

Тут проведемо одразу дві паралелі з нашою країною. Насамперед і Косівщина має неабиякий потенціал: десь розкритий наповну — як-от підтрим-

ПОДРОБИЦІ

У Коростені закликають боротися за права чорнобильців

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Зокрема, з третьої зони добровільного відселення планується виключити Коростень, Овруч, Лугини та інші селища і села регіону. Якщо Кабмін прийме постанову, десятки тисяч чорнобильців втратять соціальні виплати та пільги.

На мітингу, що зібрався у центрі Коростеня, городяни вимагали активних дій і допомоги від представників місцевої влади. Щоб продемонструвати уряду свою рішучість, протестувальники перекрили вулицю Грушевського, а затим і «Варшавку» — міжнародну трасу Київ — Ковель — Ягодин.

Шостою липня Коростенська міська рада прийматиме рішення про звернення до Президента, Верховної Ради і Кабінету Міністрів України щодо недопущення прийняття проекту постанови.

Оксана ЛУК'ЯНЕНКО.
Житомирська область.

Фото зі сторінки
Володимира Арешонкова
у Фейсбукі.

Тим часом

Схоже відбулося й у селищі Зарічному та інших поліських громадах Рівненщини, які свого часу зачепив Чорнобиль. По громадах почали збір підписів проти такого проекту, вимагають скликання сесій сільських, селищних та міських рад.

Люди просять народних депутатів України, яких вони обирали, втрутитися в ситуацію — захистити їх. Адже до них по допомогу звертаються чимало онкохворих із населених пунктів, зарахованих до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

У разі затвердження проекту постанови у Рівненській області кількість отримувачів виплат зменшиться на 70% (із 48 278 до 14 484 осіб).

«Свого часу наше село взагалі хотіли відселити, ми ціною відмови від пільг і переведення у 3-ю зону відстояли його. Тепер у цьому проекті Великий Озера вже «чисті» від радіації. Це свідчить про формальний підхід до підготовки проекту постанови. Просто чиновникам коле очі те, що ми в радіації дожили до пенсії і домоглися гідних людині прав через суд», — кажуть мешканці Великих Озер Дубровицької ТГ, які за роки боротьби за існування свого села досконало вивчили чорнобильські закони.

У тій само Дубровицькій ТГ згідно з проектом цієї постанови з пільгами залишаться мешканці 3 сіл із 40 — Шахи, Великий Черемель, Різки, у Рокитнівській ТГ — 9 із 25 — Єльне, Залав'я, Карпилівка, Осницьк, Сновидовичі, Старики, Томашгород (Сехи), у Сарненській ТГ пропонують зберегти 3-ю зону тільки Орлівці і Чермерному...

За моїми даними, на вимогу людей у деяких громадах скликають позачергові сесії. А Сарненська міська рада передала негативну думку людей щодо цього проекту постанови зверненнями до Кабміну, Державного агентства з управління зоною відчуження, Асоціації міст України...

Олександра ЮРКОВА.
Рівненська область.

Знаменитий сирний коник.

На Авдіївський напрямок фронту з Чернігівщини доставили допомогу одному з підрозділів 1-ї окремої Сіверської танкової бригади. Як пояснив заступник начальника ОВА Дмитро Синенко, який очолював делегацію, допомога сформована завдяки медичному центру TESLA та мисливському товариству області. Передали приціли нічного бачення та коліматори, Старлінки, тактичні рюкзак, маскувальні костюми для снайперів, а також смаколики, *передає наш власкор Василь Чепурний*

ПОЛТАВА:

Свою державу «малювали» колесами велосипедів

У Миргороді влаштували велопарад під девізом «Намалюймо Україну». Його присвятили Дням сталого енергії, покликаним сприяти поширенню кращих практик енергоефективності та енергобезпеки й об'єднанню зусиль держав і народів у подоланні наслідків зміни клімату. Тим паче що курортне місто стало на Полтавщині одним із лідерів і в запровадженні згаданих практик, й у розвитку велоінфраструктури.

Понад три десятки учасників велопараду стартували і фінішували у знакомому місці — сквері Козацької слави, де розташований пам'ятний знак на честь козаків славетно-

го Миргородського полку. Та головною прикметою став задалегідь прокладений маршрут, який фактично повторював обриси України на мапах Європи та світу.

Тож власники велосипедів не лише нагадували землякам про мету дійства — вони справді «малювали» двоколісниками свою державу, яка сьогодні у війні з лютим ворогом захищає цінності цивілізованого світу. А заодно долучається до міжнародних традицій, однією з яких став Європейський тиждень сталого енергії.

Василь НЕЇЖМАК.

МИКОЛАЇВ:

Вода стає агресивнішою

У воді з-під крану не можна мити посуд та купатися. Такі висновки зробив ДУ «Миколаївський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України».

Результати досліджень води показали, що в системах централізованого водопостачання Миколаєва та Снігурівки вода непридатна для пиття, приготування їжі, миття посуду, овочів, фруктів та гігієнічних процедур.

За результатами проведених лабораторних досліджень, у деяких пунктах розливу доочищеної води Миколаєва визначені незначні відхилення за санітарно-хімічним показником (водневий показник), який не впливатиме істотно на стан здоров'я насе-

лення. А в декількох визначено її погіршення за мікробіологічними показниками. Такі пункти закриті для вжиття заходів щодо приведення якості води до відповідних нормативів. Спеціалісти рекомендують вживати кип'ячену та бутильовану воду промислового виробництва.

Вл. інф.

ВІННИЦЯ:

Комунальники-добровольці попрямували на Херсонщину

Ще одна група комунальників з Вінниччини прибула до Херсона на допомогу з ліквідації наслідків підризу росіянами Каховської ГЕС. У складі групи 25 працівників комунальних підприємств краю, серед яких водії автомобілів спецтехніки. Вони змінять земляків, які працювали у Херсоні з середини червня. Продовжать очищати дворові території та вулиці міста.

«Нам небайдужа біда Херсона і херсонців, — написав на сайті начальника Вінницької обласної військової адміністрації Сергій Борзов. — Підтримаємо у непрості часи і

допоможемо у відновленні життя у місті!»

Нагадаємо, з Вінниччини до Херсона відправили 11 одиниць спеціалізованої техніки. Як зазначив керівник одного з ко-

муніпідприємств, охочих поїхати на допомогу херсонцям виявилось більше, ніж очікували.

До речі, так само добровільно готові їхати допомагати жителям підтоплених населених пунктів 56 вінницьких медиків. Список з їхніми прізвищами департамент охорони здоров'я ОВА передав у Мінохорони здоров'я.

Віктор СКРИПНИК.

ЖИТОМИР:

Символ вірності майбутніх офіцерів

Стіни Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова залишив цьогорічний випуск курсантів, які отримали перші лейтенантські погони. З цією знаменною подією молодих офіцерів привітали представники органів влади й адміністрації. «Честь, відвага, дисципліна та відданість Україні є фундаментом для молодих офіцерів, — наголосив заступник начальника Житомирської ОВА Віктор Градіський. — Впевнений, що кожен і кожна з честю носитимуть офіцерські звання і гідно захищатимуть наше вільне майбутнє».

Під час церемонії присяги в офіцерське товариство випускники присягли бути мужніми воїнами, завжди

готовими обороняти Україну і віддати життя за неї.

Цьогоріч у житомирському військовому виші

започаткували нову традицію. Новоспечені офіцери передали наступним поколінням курсантів лицарський меч як символ честі, вірності рідній землі та перемоги над споконвічним ворогом України.

Оксана ЛУК'ЯНЕНКО.

Фото зі сторінок Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова у Фейсбуці.

УЖГОРОД:

Говерла усміхається зеленою красою

Популярний маршрут до найвищої вершини Українських Карпат починається на околиці закарпатського села Луги. Тут, на КПП «Білий», цілодобово чергують інспектори з охорони природно-заповідного фонду Чорногірського природоохоронного науково-дослідного відділення. Вони завжди готові допомогти туристам: напоїти гарячим чаєм, надати короткочасний притулок, особливо якщо мандрівники потрапили під дощ і треба просушитися. Привітні фахівці щиро розповідають про стежки і маршрути, ознайомлять з правилами поведінки на природоохоронній території, дадуть поради щодо безпеки високо в горах.

За словами директора Карпатського біосферного заповідника Миколи Рибачка, оскільки цей маршрут до Говерли має популярність, то потребує постійного догляду. З початком туристичного сезону працівники відділення систематично очищали туристичну стежину. Нещодавно вони знов пра-

цювали на маршруті: здійснили контроль маркування (його оновили торік), прорізували стежку в місцях завалів, прочистили від опалого листя та іншого захарашення. А ще змайстрували перехідні містки там, де пройти складно через перезволожені місця.

Водночас персонал відділення постійно дбає про

безпеку відвідувань. Так, на КПП «Білий», біля великої водойми, а також коло Старої Гаті встановлено огорожу (на знімку). Схил там доволі крутий, а часті дощі тримають його майже постійно вологим. Огорожа рятує, щоб відвідувачі не підковзнулися і не впали у водойму.

Рахівські природоохоронці закликають мандрувати горами і вивчати природу Карпат. А найкраще це робити влітку, коли гори усміхаються зеленою красою і співучим птаством.

Василь НИТКА.
Фото прес-служби Карпатського біосферного заповідника.

КАЛЕЙДОСКОП ВІСТЕЙ

Наші університети в глобальному рейтингу

Одинадцять українських університетів увійшли до престижного глобального рейтингу QS World University Rankings-2024. Про це повідомляє МОН України. Якщо ж говорити про столичні виші, то у престижному списку — Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Національний університет «Києво-Могилянська академія». Намагаються не відставати від них також Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна та Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». До рейтингу увійшли також НУ «Львівська політехніка», Сумський державний університет, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова та інші.

Вл. інф.

Одні шукали роботу, інші — працівників

Хмельницький. Для городян і внутрішньо переміщених осіб в обласному центрі провели ярмарок вакансій. Десять підприємств запропонували понад 150 професій. Тут можна було не тільки ознайомитись із вакансіями, а й поспілкуватись з роботодавцями, подати резюме і навіть пройти співбесіду.

Консультанти з обласного центру зайнятості повідоми-

ли, що на підприємствах не вистачає водіїв, швачок, продавців і касирів, кухарів, офіціантів, барист, охоронників. На виробництвах шукають токарів, фрезерувальників, регулювальників радіо- і телеапаратури, будівельників тощо. Однак роботу можуть знайти і економісти, бухгалтери, менеджери...

Ірина КОЗАК.

ЦИФРА

35 млрд грн надійшло до бюджету за рік після скасування пільг на розмитнення авто. Загалом за рік в Україну ввезли 255 798 автомобілів, передає Banker з посиланням на телеграм-канал народного депутата Ярослава Железняка.

Збільшили обсяги вирощування цибулі

Миколаїв. На полях групи компаній «ПАЕК» зростає цибуля. Цю рослину в агрохолдингу висівають уже другий рік поспіль. Збір урожаю очікується в третій декаді серпня. Культура доглянута та відповідає стадії дозрівання. 2023-го площі під цибулю збільшили вдвічі. Адже як показав минулий рік — попит був більшим, ніж пропозиція.

«Цибуля — високотехнологічна культура, а отже, для її вирощування, зберігання та транспортування потрі-

Тести з української — на 200 балів

Чернівці. Такі результати у Євгенія Зегри та Костянтина Опацька з села Карапчів, населеного переважно румуномовною громадою. Хлопці закінчили Карапчівський ліцей з румунською мовою викладання. При цьому уточнюють: слухали вчителів на уроках української, а також дивились навчальні відео в YouTube, щоб добре скласти тест.

Костя каже, думав, що складе екзамен десь на 170 балів. А сталося так, що вийшли всі 200.

Євген тим часом зазначає, що найбільший внесок у його результат зробили вчителі.

У Карапчівському ліцеї діти між собою переважно спілкуються румунською, але на уроці української мови завжди розмовляють українською. Учителька Малгожата Товарницька впевнена: це допомогло випускникам добре вивчити предмет.

Обидва хлопці збираються вступати в університети в Чернівцях. Костянтин — у медичний, а Євген — на факультет програмування ЧНУ.

Сергій СУЛИМА.

Винних у злочині агресії чекатиме трибунал

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Україна сподівається, що новостворений Міжнародний центр з переслідування за злочин агресії буде частиною підготовки до спеціального міжнародного трибуналу для суду над винними у розв'язанні агресивної війни та в злочинах, що стали її наслідком.

Такий трибунал був би першим з часу Нюрнберзького трибуналу після Другої світової війни, де одним з головних звинувачень проти чільних представників нацистської Німеччини був «злочин проти миру» — військово-вотрнення на території інших держав, що спричинило війну з багатомільйонними жертвами, інформує «Голос Америки».

Генеральний прокурор України Андрій Костін на відкритті Центру подякував Європейському Союзу та низці окремих держав, які допомагають українцям у цій справі. «Нам потрібні фахівці, потрібні докази, потрібна додаткова інформація включно з даними розвідки для того, щоб це обвинувачення було міцним, бо ми всі знаємо, що злочин агресії — це злочин керівництва», — підкреслив Андрій Костін агенції Reuters.

Президент Єврооюсту Ладіслав Гамран наголосив, що вже зараз зібрано величезну кількість даних про скоєні в ході ро-

сійської війни в Україні злочини, але він акцентував на потребі великої фахової роботи, щоб ті дані стали матеріалами прийняттями на судових процесах.

Міністр юстиції Нідерландів Ділан Есільгоз-Зегерус додала: «Сьогодні, розпочавши роботу Міжнародного центру з переслідування за злочин агресії, ми зробили важливий крок для приртягнення до відповідальності за

міжнародні злочини, скоєні внаслідок російської агресії проти України. Для цього необхідні комплексні розслідування, і ми можемо допомогти один одному в цьому в Центрі. Саме тому Нідерланди пишуться тим, що є країною, де цей Центр був створений».

«Твердо переконаний, що разом ми зможемо відновити справедливості. Це означає невідворотне покарання агресора — ро-

сії, яка розв'язала найкривавішу війну в Європі та продовжує щодня порушувати міжнародне право і права людини», — підсумував виступи Андрій Костін.

На знімку: учасники відкриття Міжнародного центру з переслідування за злочин агресії у Гаазі.

Мargarita СОКОЛОВСЬКА.

Фото з сайту Генеральної прокуратури України.

Європейські країни витратили понад 43 млрд євро, щоб прихистити наших біженців

За оцінками Кільського інституту світової економіки, уряди європейських країн виділили на прихисток для біженців з України понад 43 млрд євро. Про це 4 липня повідомило Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Витрати включають грошові виплати, надання житла, медичну допомогу, освітні послуги, а також забезпечення продуктами харчування та засобами першої потреби.

Серед європейських країн, які приймають українців, найбільшу суму коштів витратила Польща, вона становить понад 12 млрд євро. На другому місці за цим показником — Німеччина, її витрати на українських шукачів притулку сягнули майже 11 млрд євро. Значні кошти на прихисток для українців витратили Чехія (2,94 млрд євро), Іспанія (2,24 млрд євро), Франція (2,04 млрд євро), Румунія (1,26 млрд євро), Швейцарія (1,16 млрд євро) та Італія (1,15 млрд євро).

Також у дослідженні зазначається, що великий внесок у допомогу українцям зробили звичайні громадяни європейських країн.

За даними Агентства ООН у справах біженців, станом на кінець червня у Європі налічувалося близько 5,98 мільйона біженців з України. Ще майже 362 тисячі осіб знайшли прихисток в інших країнах світу.

У квітні цього року, за даними УВКБ ООН, найбільше наших біженців було зареєстровано в Польщі — 1,58 мільйона. Наступні в переліку європейських країн, які прийняли найбільшу кількість наших співвітчизників, Німеччина — 923 тисячі та Чехія — 504 тисячі.

Майбутнє Євросоюзу неможливе без Києва та Кишинєва

Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляен укроті підкреслила підтримку розширення Європейського Союзу, а також допомогу Києву в протистоянні російській повномасштабній агресії. Про це вона заявила днями під час виступу в Мадриді, повідомляє «Європейська правда».

У виступі фон дер Ляен наголосила, що минуло вже майже 500 днів від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, протягом яких український народ виявив вражаючу наполегливість і витривалість. «Тепер наш обов'язок — відповідати цій витривалості та на-

полегливості», — зауважила вона. Голова Єврокомісії згадала пріоритетні сфери Європейського Союзу на подальші шість місяців у контексті України — фінансова підтримка Києва в межах плану на 50 мільярдів євро, сприяння реформам, військова до-

помога та посилення санкцій проти рф.

«Чи можемо ми уявити собі Європейський Союз без України, без Молдови, без Західних Балкан? І щоб ці частини Європи перебували під впливом росії чи Китаю? Це неможливо. Отже, напрямок руху зрозумілий», — зазначила фон дер Ляен.

На її думку, саме тому вже зараз ЄС має почати дискусію про те, «як зробити так, щоб Європа була цілісною, щоб ці країни були частиною Європейського Союзу».

Столтенберг залишиться генсеком НАТО ще один рік

Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг повідомив, що термін його повноважень на чолі Альянсу продовжить ще на рік. Про це він написав у Твіттері.

Столтенберг заявив, що пишається тим, що члени Альянсу вирішили продовжити термін його перебування на

посаді генерального секретаря до 1 жовтня 2024 року. «Трансатлантичний зв'язок між Європою і Північною Америкою забезпечує нашу свободу і безпеку вже майже 75 років, і в більш небезпечному світі наш Альянс важливий як ніколи», — зазначив чинний генеральний секретар НАТО.

Тетяна ПАСОВА.

Проект «Подільський шлях святого Якова» не зупинили ні ковід, ні війна

Паломницький маршрут Camino Podolico, що проходить з Вінниці до Кам'янець-Подільського, визнали у Європейській федерації «Шлях святого Якова» (European Federation of Saint James Way).

Український проект Camino Podolico став відтепер частиною шляху прочан, що проходить через усю Європу, до мощей святого Якова в іспанському місті Сантьяго-де-Компостела. Таке рішення ухвалено на засіданні Генеральної асамблеї федерації європейського паломницького маршруту «Шлях святого Якова» в місті Потес (регіон Кантабрія Іспанії).

Презентувала проект команда вінничан, очолювана заступником міського голови Андрієм Очеретним.

«Завдяки такому визначенню у нашій державі

буде сертифікований культурний маршрут Ради Європи, що дозволяє популяризувати і розвивати нашу культурну спадщину на міжнародному рівні, залучати туристів, налагоджувати співпрацю з іншими країнами, — написав у Фейсбуці Андрій Очеретний. — Це ще одна дипломатична перемога на шляху до європейської інтеграції».

За словами посадовця, напрацювання цього культурно-туристичного проекту тривало протягом чотирьох років. Роботу не зупинили ні ковід, ні війна. На маршруті, що проходить з Вінниці через містечко Бар і закінчується у Кам'янець-Подільському, протяжністю 250 кілометрів, обладнали 13 стоянок для паломників. У 2021 році в тестовому режимі по ньому пройшли 150 прочан.

Вінниця стала найбільш східним містом у Європі, де буде реалізуватися популярний паломницький маршрут. Як зазначив Андрій Очеретний, у планах його організаторів продовжити шлях до Кам'янець-Подільського до кордонів з однією з європейських країн.

Президент федерації європейського паломницького маршруту «Шлях святого Якова» Ільдефонсо де ла Кампа Монтенегро у виступі на засіданні асамблеї висловив солідарність і підтримку українського народу в боротьбі з російським агресором за збереження суверенітету і незалежності держави.

Віктор СКРИПНИК.

На знімку: Ільдефонсо де ла Кампа Монтенегро (ліворуч) та Андрій Очеретний.

Фото з сайту Вінницької міськради.

ЗА ПОРЕБРИКОМ

Безпілотники на руїнах вільної економічної зони

В елабузькому районі татарстану, неподалік набережних челнів, на території вільної економічної зони «алабуга», російський ВПК розпочав збирати з іранських комплектуючих безпілотники «Шахеда».

Вільна економічна зона, незважаючи на те, що закон про її створення було прийнято ще в 1998-му, повноцінно так і не запрацювала, а після запровадження міжнародних санкцій зарубіжні інвестори залишили росію.

В «алабузі» планували випустити трактори, двигуни, верстати, малолітражні автомобілі, але нині все звелось до великого складального цеху іранських безпілотників.

Волонтерське об'єднання «Протокол», яке розповідає про протистояння людини із системою і допомагає її перемогти, провело безпрецедентне розслідування, як керівництво «алабуги» стало співучасником путінських злочинів в Україні. «Не варто забувати і про ту роль, яку ці дрони відіграють у терорі мирних громадян України, скільки людей позбавили домівки. Міжнародні юристи ще мають оцінити ту роль, яку відіграло керівництво «алабуги» у військових злочинах в Україні», — пише видання.

26 листопада до «алабуги» приїжджав віце-прем'єр рф деніс мантуров. Мова мала йти про перезапуск автомобільного заводу «Форд», як чинник написав у своєму телеграм-каналі. Насправді мантуров приїхав, щоб налагодити виробництво іранських безпілотників. Незважаючи на всі намагання залишитись осторонь війни, «алабуга» стала частиною ВПК рф.

Джерела «Протоколу» оцінюють вартість проекту з іраном у 115—130 мільярдів рублів. Для його маскування у внутрішніх документах іран називають білоруссю, а «Шахеда» — «човнами».

У березні 2023-го перша партія працівників «алабуги» вивчала досвід на території іранського виробництва. Загалом навчанням буде охоплено понад 200 осіб. Спочатку — основний менеджерський склад, а потім — спеціалісти середньої ланки. Наразі комплектуючі перебувають з ірану в аеропорт «Бегишево» в нижньокамській, а звідси — до елабуги. Відпрацьовано варіант доставки і через Каспійське море. Ангар для складання «Шахедів» займає до 40 тисяч квадратних метрів. Його планують розширити більш як удвічі. Найскладніше у виробництві «Шахедів» — бойова частина, яку на перших порах постачатиме іран. «алабуга» провела переговори з «калашиковим», але вони виявилися безрезультатними, а побудувати власне виробництво з нуля — дуже складно, необхідно виконати безліч умов та норм.

Цех має знаходитися у величезному котловані, навколо якого в радіусі кількох кілометрів не повинно бути жодних споруд. Договором передбачено передачу іранською стороною конструкторської документації, яку інженери мають спільно допрацювати до російських умов, а також постачання іранських комплектуючих протягом двох-трьох років.

Завод у татарстані випускатиме щонайменше шість тисяч безпілотників на рік. росіяни закупили не самі безпілотники, а право організації виробництва під ключ — франшизу. Поступово кількість комплектуючих з ірану зменшуватиметься, насамперед електроніка, яка в «Шахедах» примітивна, на рівні 1990-х років.

Постачання іноземних комплектуючих, без яких російський ВПК ще довго не зможе обійтися, виробники намагатимуться налагодити через сирійський імпорт — контрабандним шляхом.

Богдан КУШНІР.

Чернівецький лучник Іван Кожокарь та Анастасія Павлова (Нова Каховка) на III Європейських іграх–2023, показали вражаючу майстерність та потужний результат — у команді мікс посіли друге місце, *ДІЗНАВСЯ НАШ* власкор *Сергій Сулима*

Студент, воїн ЗСУ, став прикладом для польської молоді

Портрет Олександра Махині — на білборді у Варшаві

Кулеметник 206-го батальйону Київської тероборони, а ще студент одного зі столичних університетів Олександр Махиня з позивним «Факір» з перших днів повномасштабного вторгнення взяв до рук зброю. Вісімнадцятирічний юнак був рішучий у своєму переконанні долучитися до боротьби з ворогом, щоб не чекати, як він каже, коли інші виконають цю роботу.

«24 лютого переді мною, як і перед усіма українцями, постав вибір: що робити далі? Відповідь була очевидною — потрібно йти захищати свою країну. Я став стрільцем 206-го батальйону. У лютому—квітні 2022 року наші підрозділи брали участь у визволенні Київщини. У квітні батальйон передислокували на південь. Був учасником оборони Миколаївщини, а пізніше і визволення частини Херсонщини. Ми з честю виконали поставлені завдання. Повернулися

не всі, і цей біль закарбувався у серці навіки. Під час виконання бойових завдань я отримав контузію, а також осколкове поранення середньої тяжкості. Від ворожого осколка врятував шолом. Проте рани загояться, я відпочину і знову повернуся у стрій. Ворог, який віроломно вдерся на нашу землю, на ній і загине», — розповів про свій бойовий шлях молодий воїн.

До 24 лютого 2022 року Олександр Махиня був помічником депутата Київради, кращим студентом

на курсі етнології. Міг би й далі займатися наукою у відносно безпечних аудиторіях, але Сашко вирішив вивчати улюблені з дитинства історію та краєзнавство у перервах між боями. Своє 19-річчя юнак зустрів в окопі під звуки вибухів, з автоматом у руках, готуючись до чергової сесії. Згодом дізнався, що у Варшаві відбулася акція «Сьогодні книга, завтра — зброя». Мета цього проекту — розповісти полякам про українських студентів, які, навчаючись в університетах, стали бійцями ЗСУ й долучилися до захисту Батьківщини.

Серед студентів-воїнів, про яких розповіли організатори акції, був і Олександр Махиня. Його пор-

трет у військовому однострої і коротку біографію розмістили на білборді у центрі польської столиці, Варшаві (*на знімку*).

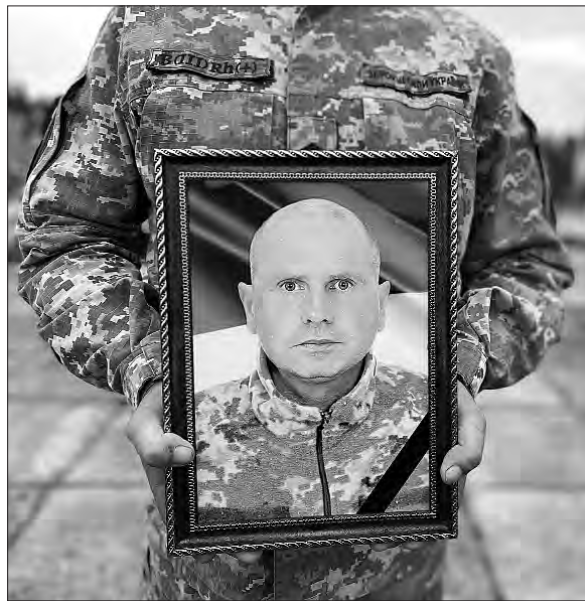
Своїм сином і онуком пишуться його мама Наталія, дідусь Володимир і бабуся Галина, на очах яких він разом із братом

Володимиром виріс, змужнів, став справжнім чоловіком і патріотом. Вони не приховують, як і їхні вчителі, що ці хлопці для родини й для школи стали подарунком долі: обоє талановиті, працелюбні, наполегливі й цілеспрямовані. А ще добрі,

чуйні, готові будь-якої миті прийти на допомогу. Приміром, Сашко, сам будучи пораненим, віддав у шпиталі півлітра своєї крові бойовому побратиму, врятувавши йому життя.

Олександр ЩЕРБАТЮК.
Фото надано автором.

Відлітають Соколи... тільки не з нашого серця

Кожна звістка про загибель наших захисників відгукується болем у серцях українців, бо втрачаємо цвіт нації. Соколи відлітають, але не з нашого серця...

З великим сумом дізналася про загибель 11 травня під час виконання військового обов'язку поблизу Донецької області Андрія Шаварського з Костополя. Він був старшим сержантом в. ч. 70998.

...Андрія Шаварського та його сім'ю — маму Галину Василівну, батька Михайла Йосиповича, сестру Олену — я знала особисто, бо свого часу жила в Костополі в одній багатоповерхівці з ними, були сусідами. Тож юнацькі роки Андрія минали на моїх очах. Він добре навчався у школі, гідно служив у Національній гвардії, не завдавав прикросів батькам, був товаришеским і розумним, розумів гумор, часто й сам жартував.

З трепетом і великою любов'ю ставився Андрій до своїх племінників Тараса й Маринки — дітей сестри Олени. Тарас у дитинстві як дві краплі води був схожий на свого дядька, то люди не раз через таку схожість сприймали Андрія за його тата. З таких ситуацій Андрій виходив із гумором — не розвінчував припущень...

Андрій шанував і поважав батьків, а після смерті тата Михайла Йосиповича фактично став главою сім'ї, піклувався про маму. Коли Галина Василівна хворі-

ла чи була зайнята на роботі (свого часу працювала помічником народного депутата України), Андрій не цурався домашньої роботи, аби зробити мамі приємне. Готував смачні страви для неї.

«Мій Андрій усе вміє», — з гордістю і вдячністю говорила про сина Галина Василівна — жінка мудра, толерантна, доброзичлива.

...Уже 24 роки як я переїхала у Рівне, наше спілкування з Шаварськими ставало рідшим — далася взнаки відстань. І все ж цікавилася колишніми сусідами, інколи здзвонювалися з Галиною Василівною. Від костопільчан дізналася, що Андрій на фронті, тож у молитві бажала йому повернутися додому живим.

І він повернувся, щоправда, ненадовго — у відпустку, під час якої ще й лікувався. Куди й поділися веселі бісики у його очах!..

Ось що розповів про Андрія редактор місцевої газети Олександр Никончук, який теж добре знав його та всіх Шаварських:

— Андрія зустрів на містку через річку Замчисько з вудкою. Там і сфотогра-

фував на згадку. Стомлений, але привітний, він відірвався від свого улюбленого заняття — риболовлі — і приділив мені кілька хвилин. Розповів, що до ЗСУ його мобілізували влітку 2022-го. Після проходження військової підготовки брав участь у боях з ворогом у Донецькій області, зокрема в Бахмуті. Оце й усе про війну. Сказав, що після бахмутського пекла риболовлею знімає напруження та заспокоює нерви. «Адже там, у Бахмуті, — зізнався Андрій, — важко не так фізично, як морально. Ворожих солдатів більше, ніж комарів навесні. Вони пруть і пруть на наші позиції. Ми їх знищуємо, а вони лізуть і лізуть... Найтяжче ж дивитися на своїх поранених та вбитих побратимів». Я побажав Андрію, щоб після Перемоги він та його бойові побратими живими повернулися додому. Аж раптом така сумна звістка облетіла Костопіль і всю громаду — Андрій загинув... Усе місто зустрічало Героя на колінах, віддаючи йому шану... Хоча я був на похоронах, та досі переді мною Андрій Шаварський — живий, з вудочкою, — завершив Олександр Никончук.

Нема таких слів, аби втішити згорьовану від втрати сина матір Галину Василівну... Єдине, що ми можемо зробити, — поважати її, що виростила такого чудового і мужнього сина, справжнього чоловіка, а також пам'ятати його — усміхненого життєлюбця, з веселими іскорками в очах. Таким він залишиться у моєму серці. Світла йому пам'ять!

Олександра ЮРКОВА.

Рівне.

Фото Костопільської міської ради.

Кожна гривня працює на оборонну галузь

Рівненська область цього року змогла збільшити надходження до державного бюджету на 25%, а до місцевого — на 41%.

За час повномасштабної війни регіон не лише стабілізував роботу галузей економіки, а й продовжив розвиватися. Сьогодні Рівненщина позиціонує себе як меблева столиця, продовжує нарощувати експорт і вже готує робітників для відбудови України.

Про це розповів начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль (*на знімку*).

«Наповнення бюджету — це кулі, шоломи та бронжилети для наших військових. Економічний фронт посилює ЗСУ. Розуміючи це, ми тісно взаємодіємо з роботодавцями та великими платниками податків. За час війни в області на 3,5% збільшилася кількість підприємств. Це свідчить про те, що в регіоні створено хороший бізнес-клімат», — повідомив Віталій Коваль.

Він додав, що за програмою «єРобота. Своя справа» Рівненщина — у трійці лідерів серед регіонів України щодо кількості проектів, які отримують фінансування. За час реалізації програми 482 підприємці одержали такі позитивні рішення на загальну суму 116,3 мільйона гривень. Для реалізації відповідних бізнес-планів буде створено до тисячі нових робочих місць.

«Попри війну у Рівненську область продовжує інвестувати іноземний бізнес. Наразі кожна гривня працює на оборонну галузь країни. Тому нам важливо, аби підприємства розвивалися. Для Рівненщини — це робочі місця та збільшення надходжень до бюджету», — каже Віталій Коваль.

Олександр ПОЛЩУК.

Рівне.

Фото прес-служби РОВА.

Ворог, який віроломно вдерся на нашу землю, на ній і загине

Сухий душ «Сушкар» — внесок у наш контрнаступ

ВЛАСНА СПРАВА

Як на фронті бійцю помити ноги без... води? Військових на передовій рятує унікальний препарат, який виготовляють у Могилеві-Подільському на Вінниччині. Для чого він і які має властивості?

До Могилева-Подільського переїхало одне з підприємств з Харкова. Налагодили виготовлення з місцевої сировини препарату під назвою «Сушкар». Лівову частку виробу поставляють нашим захисникам на передову.

«Сушкар», або присипка для ніг, — це порошок, схожий на тальк. Але тальк у препараті відсутній. Про це важливо знати, наголошують виробники. Виготовляють його з кварцового піску. Кристалики обробляють у спеціальних печах при відповідних температурах. Перемелюють на найдрібніші часточки. Технологія виготовлення має ще деякі елементи. Вона запатентована керівником харківського підприємства, яке уже понад 10 років працює на ринку. Його основна продукція — сорбенти для тварин та добрива для рослин.

Автор публікації спілкувався з комерційною директоркою підприємства Яною Яненко.

Перше запитання не стосувалося нового продукту.

— Чому обрали Могилів-Подільський для евакуації з Харкова?

— У місті над Дністром є сировина, необхідна для роботи нашого підприємства, — розповідає пані Яна. — Ще до великої війни поруч із кар'єром збудували виробничий цех. Коли почалося повномасштабне вторгнення і працювати в Харкові стало неможливо через обстріли, частина колективу перебралася до Могилева-Подільського. Дехто переїхав в інші регіони. Компанія допомогала своїм працівникам розселитися. Підтримували не тільки своїх, а й інших переселенців.

«Буває, стопи вогнем печуть!»

Під час війни почали випускати новий продукт. Що послужило причиною? Керівник підприємства Ілля Грущенко не раз спілкувався з тероборонівцями Харкова. Було це у перші дні великої війни, коли росіяни намагалися захопити їхнє місто. Пізніше мав розмови з тими, хто був на фронті. Саме від них дізнався про проблему, на яку мало хто звертає увагу. Йдеться про комфорт ніг наших захисників. Вони скаржилися на те, що ноги пріють, підошва, тобто нижня частина стопи, буває, вогнем пече.

У військових не завжди є можливість змінити взуття, шкарпетки, помити ноги. Пригадує розмову з одним із добровольців. Чоловіку рідня придбала гарні берці. Здавалося б, можна не нарікати на дискомфорт. Насправді після того, як він промочив взуття раз, а потім другий, то не знав, що робити. «Якщо я чотири доби не знімав берці, навіть під час сну, то можете уявити, якими були мої ноги, — розповідав військовий. — На таке в армії не зважають. Для армійських тиловиків важливо,

як кажуть, взути армію. А те, що ти відстояв години чергування у воді чи багнюці, що в тебе промочили ноги, це нікого не хвилює, крім тебе самого».

Який вихід із таких ситуацій шукають на фронті? Іллі Грущенко бійці розповіли, що одні набивають у берці звичайні газети, інші кладуть жіночі прокладки. Однак це не розв'язує проблеми.

Після таких розмов пан Ілля зрозумів, наскільки це велика проблема. До того ж вона супроводжує їх цілий рік. Ноги пітнітимуть, як і інші частини тіла. Доступ до води на фронті є не завжди. Тривалий вплив таких умов призводить до захворювання ніг, яке медики називають окопна, або траншейна, стопа.

Керівник підприємства разом із фахівцями вирішили виготовляти препарат, який би дав можливість поглинати вологу.

Очищує тіло

Одним із видів сировини, яку використовують підприємство для основної продукції, є кварцовий пісок. У процесі виробництва з нього утворюються відходи у вигляді порошку.

Ілля Грущенко ще раніше експериментував з ними. За-

вершив дослідження під час великої війни. Ефект дії перевіряв на собі — як це без води мити ноги або інші спітнілі частини тіла.

Робиться все просто: ноги треба обтерти порошком, трішки насипати у шкарпетки (тільки небагато, щоб не відчувати дискомфорт). «Сушкар» поглинає піт, шкіра висихає. Якщо постійно користуватися, стає схожою на шкіру дитини. Так само можна «випрати» брудні шкарпетки — насипати у них порошок. Препарат прибере відкладення на них.

І в мокрому взутті «Сушкар» вбере в себе вологу. Його слід витрусити, потім ще раз насипати сухого.

— Чи можна такий сухий душ використовувати для миття пахв? — продовжує пані Яна.

— Звичайно, можна. Як і обробляти інші частини тіла. У деякого, наприклад, пітніють долоні. Їх теж обробляють, а взимку ще й насипають у рукавиці. До речі, присипку перевірили також під час лікування пролежнів і отримали позитивний результат.

Здорова стопа — переможна хода!

Перші 10 тисяч баночок з новою продукцією підприємство передало нашим військовим безплатно. Одночасно організували збір коштів і завдяки благодійникам виготовили ще понад 30 тисяч баночок.

Тим часом з фронту продовжують отримувати замовлення. Як стверджує Яна Яненко, ті, хто вже випробував на собі «Сушкар», просять ще.

Вдалий слоган вигадали на підприємстві для нової продукції: «Здорова стопа — переможна хода!». Його використовують при поширенні інформації про новий препарат у соцмережах.

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.
Фото надано Яною Яненко.

На картинах — зло, спричинене вторгненням рашистів

В імпровізованій мистецькій залі Хмельницької міської ради представлена виставка художніх робіт мариупольчанки Олени Мурашкіної. До повномасштабного вторгнення рашистів вона працювала у драматичному театрі художником-оформлювачем театралізованих постановок. А ще писала картини на замовлення, робила настінні розписи, розписувала одяг, проводила арт-терапію і творчі заняття з дітьми.

Війна змінила її життя і творчість. На картинах зображені відомі всім жителям Маріуполя місця, на яких свій відбиток залишила війна. За словами художниці, цю виставку вона присвятила бабусі, яка загинула від куль ворога.

процес творчості не припиняється. Олена щоразу поповнює серію картинами, де показує, яке зло приносить війна, і водночас захоплюється непохитністю та незламністю українців.

Наступну серію робіт художниця хоче присвятити іншим містам-героям. Уже написала картину про Бахмут.

Ірина КОЗАК.
Хмельницький.

Фото Хмельницької міськради.

Хлопець створив бренд військового одягу

Рівнянин Ілля Ситницький (на знімку) створив та реалізував бізнес-ідею у відкритті власного бренду Headbag з виготовлення тактичного одягу для військових. А для цього скористався урядовою програмою «єРобота». На отримані грантові кошти закупив необхідне швейне обладнання, створивши при цьому додаткові робочі місця.

Нещодавно до бізнесу сина долучилася і мама Тамара Ситницька, бажаючи створити сімейний тандем. Вона багато років займалася швейною справою за кордоном. Жінка також отримала позитивне рішення на отримання мікрогранту, розповіли у Рівненській філії обласного центру зайнятості.

Нагадаємо, Рівненщина посідає друге місце з-поміж усіх регіонів України за кількістю переможців за результатами дев'ятої хвилі цьогорічної грантової програми «єРобота: Своя справа».

«Загалом у 2023-му гранти отримують 254 учасники програми з Рівненської області на загальну суму 62,2 млн гривень. Для реалізації їх підприємницьких ініціатив буде створено 501 нове робоче місце», — розповів начальник Рівненської ОВА Віталій Коваль.

Тетяна ПАНАСЮК.
Рівне.
Фото надано прес-службою РОВА.

По місту вдарили чотирма «Шахедами»

Суми 3 липня приблизно об 11-й ранку пережили повітряну атаку ворога. рашисти вдарили по місту чотирма дронами-камікадзе. Руйнувань зазнали дві адміністративна будівля на одній із центральних вулиць. На жаль, не обійшлося без жертв: троє сумчан загинуло, більш як двадцять дістали поранення. Четверо постраждалих потрапили до лікарні, двоє з них перебувають у реанімації. Того ж дня жорстокого обстрілу зазнали інші громади області, тож кількість загиблих 3 липня на Сумщині зростає до шести осіб. У Сумах і Конотопі у зв'язку з трагедією оголошено жалобу.

Це далеко не всі невітні підсумки ворожого нападу. Можна впевнено сказати, що Суми провалили тест під умовною назвою «Безпечне місто». Не так давно обласна військова адміністрація влаштувала перевірку захисних споруд та укріплень у всіх населених пунктах регіону, і з'ясувалось, що Суми у разі потреби можуть прихистити лише 14% жителів, тоді як в ідеалі це число має наблизитися до ста відсотків. Але насправді навіть дуже скромний 14-процентний показник виявився «роздутим». На момент повітряної тривоги частина укріплень у Сумах, які на папері були діючими, де-факто виявились зачиненими. За словами людей, які опинились у місцях прильоту «Шахедів», вони не знали, куди треба бігти, щоб надійно сховатись. Замкнені двері одного з укріплень намагався відчинити особисто міський голова Олександр Лисенко, але вони не підкорились навіть очільникові Сум, хоч він і озброївся ломом.

Буквально кілька днів тому у найбільших містах області — Сумах і Конотопі — через незадовільний стан захисних споруд відбулись кадрові чистки. Із обійманих посад були звільнені начальники управління Сумської міськради Микола Заруцький і заступник голови ОВА В'ячеслав Печененко, а у Конотопі розформовано цілий департамент. Але, схоже, безпекову ситуацію це кардинально не змінило.

Того трагічного дня, окрім Сум, ворог здійснив напад ще на вісім громад області: Хотинську, Білопільську, Краснопільську, Глухівську, Юнаківську, Миропільську, Шалигінську і Путивльську. Обстріли здійснювались не лише із «традиційних» гранатометів та мінометів: цього разу до них додались ще й автоматичний гранатомет і САУ, самохідна артилерійська установка.

Енергетики відновлюють мережі у бронежилетах

Працівники компанії «Суми-енерго» отримали чергову партію захисних жилетів. Їх передала громадська організація «Львівський оборонний клас-тер». Перший заступник голови ОВА Тарас Савченко каже, що львів'яни допомагають Сумщині системно. Вперше відправили бронежилети восени минулого року, потім був другий «транш» — узимку, втретє допомога прийшла цьогорічної весни, і ось знову волонтери подарували Сумщині 150 бронежилетів. Частина з них обласна військова адміністрація передала енергетикам.

Станом на 2 липня через ворожі обстріли та пошкодження мережі з обладнанням на Сумщині залишилося без світла 1334 абоненти у Глухівській, Середино-Будській, Білопільській, Путивльській і Великописарівській громадах. Ще 245 споживачів залишилися без електрики у Конотопі, але тут домогосподарства знеструмилися негода.

Володимир ЧЕРНОВ.
Сумська область.

Відпочинок на шкоду природі?

У зв'язку з повномасштабним вторгненням агресора та близькістю регіону до зони бойових дій в області заборонено відпочинок на причорноморському узбережжі. Зокрема, у таких відомих не лише на Миколаївщині курортних місцечках, як Очаків, Коблеве, Рибаківка, Морське, Лугове. Підлив Каховської ГЕС посилив дію заборони. До переліку місць, де небезпечно перебувати, додалися майже всі лимани та річки регіону.

Місце сили — «буйне озеро»

Тож фактично єдиним в області місцем, де можна насолодитися піщаними пляжами, сонцем та скупатися в солоній майже морській лиманській водичці, став Тилігульський лиман. Народ розвідав таку можливість та масово рвонув сюди — хоч якась розрада в буремний час. Відпочинок, звісно, необхідний. Але ж нормальний та цивілізований! Такий, який не нашкодить об'єкту природно-заповідного фонду, його флорі та фауні, ландшафтам, екології загалом.

Тилігульський лиман, що на межі Одеської та Миколаївської областей, вважається не лише найчистішим, а й найглибшим та найпрозорішим у південному регіоні. Його довжина сягає 60 кілометрів, ширина — до 4,5 кілометрів, максимальна глибина — 21 метр, прозорість води становить сім метрів. Але найбільша унікальність Тилігулу в тому, що його вода має океанічну солоність — 30—32 проміле, тоді як у Чорному морі цей показник становить лише 17—18 проміле.

Назва лиману походить від тюркських слів «делігель» — «буйне озеро». А ще Тилігул називали скаженим, божевільним, непередбачуваним. Тюрки дали лиману цю назву через місцеві долинні вітри, що дмуть переважно з півдня на північ або ж чітко навпаки. Саме непередбачуваність місцевої погоди зумовила таку назву.

Як справжня перлина, Тилігул був тривалий час прихований від масових туристичних місць. Він відділений від Чорного моря широким піщаним пересипом, а з'єднує їх лише штучний канал. Аби дістатися до серця лиману з боку Миколаївської області, слід добре знати дорогу та орієнтуватися на села Українка, Анато-

місць з наметами, меблями та тентами; оренду лаунжів біля самісінької кромки води для компаній та подій.

Така бізнес-активність на території природно-заповідного об'єкта викликає чимало запитань у екологів та громадських активістів, обговорень у соцмережах. З одного боку, зрозуміло, що людям необхідний відпочинок. З другого, люди хочуть керувати природою, захоплювати дикі куточки, і це неприпустимо, особливо сьогодні. Адже одні заповідні місцевості вже захопив ворог, а ті, що є, виявилися абсолютно беззахисними перед бізнесменами і неорганізованими туристами.

Своїми думками з приводу безладу на узбережжі Тилігульського лиману поділилася в соціальних мережах кандидатка технічних наук, експертка Національного екологічного центру України, відома екологиня Інна Тимченко. «Вся природна цінність, зокрема, Чилової коси, знищується внаслідок бажання заробити на ній гроші. Те саме ми

Попри заборону на узбережжі зупиняються сотні автовок.

ський еколог, заслужений природоохоронець України Олег Деркач. «Це ми так просуваємо процес вступу України в ЄС у частині збереження довкілля та зміни клімату? А чому не реагують на грубе порушення природоохоронного законодавства на території парку та об'єкта Смарагдової мережі Європи Державна екологічна інспекція України, Миколаївська ОВА, Управління екології та природних ресурсів, постійна комісія обласної ради з питань екології, охорони довкілля, раціонального природокористування, туризму та рекреації?» — запитує він у соцмережах.

Насправді екологи пропонують і варіанти вирішення цієї непрості ситуації, що склалася на Тилігулі. Що насправді могли б зробити влада та керівництво РЛП «Тилігульський»?

По-перше, розрахувати рекреаційну ємність, прописати та затвердити правила охорони на косах та інших рекреаційних ділянках. Далі — спільно з громадою знайти місце та облаштувати кемпінг, стоянку, з можливістю громаді заробляти гроші, узгодити можливі місця встановлення кафе, стоянок тощо. А до коси можна й пішки дійти, якщо вже туристи так люблять природу. Бо головне — обмежити в'їзд автотранспорту на Чиліву косу, в іншому разі вона просто буде знищена.

Доки ж громадські активісти добиваються усунення протизаконності й пишуть листи до органів влади, бізнес разом із керівництвом РЛП продовжують свої оборудки.

Прикро, що одні українці вигризують кожен метр нашої землі в орків, а інші дбають лише про те, як обійти закон та захопити землі заповідного фонду. Одні борються за екосистему та думають, як рятувати Причорномор'я, а інші — знаходять нові місця й знищують їх.

На жаль, нині Тилігул насправді перетворився на щось на кшталт Коблевого, але в гіршому варіанті. Бо в Коблево до війни було просто дуже багато людей на пляжах. На Тилігулі сьогодні дуже багато людей і машин. І це не тішить, бо свідчить про абсолютну бездіяльність РЛП «Тилігульський», який не в змозі упорядкувати потік туристів та розумно організувати відпочинок.

Утім, Тилігул продовжує надихати та вселяти надію на те, що врешті-решт лад тут буде наведено.

Олена ІВАШКО.

Миколаївська область.

Фото з відкритих джерел та автора.

Місцевість обирають любителі екстремальних видів спорту.

лівка, Ташине Коблевської сільської тергромади Миколаївського району.

Дороги, як і сам відпочинок на лимані, — екстремальні. Завдяки бездоріжжю та відсутності звичної для курортів інфраструктури та благ цивілізації Тилігул до останнього часу відвідували не багато туристів. Полюбили його кайтеристи, для яких шалений вітер, що наповнює вітрила, додає адреналіну під час відпочинку. Ще до початку повномасштабного вторгнення Тилігул часто відвідували шанувальники б'ордвотчінгу. Це різновид хобі, прихильники якого займаються активним спостереженням за птахами. А на Тилігулі є за ким стежити, адже тут налічується понад 120 видів птахів, серед яких і червонокнижні. Надавали перевагу відпочинку на лимані й любителі самоти, тиші, безмежних просторів та незайманої природи. Тож для багатьох Тилігул став справжнім місцем сили.

Однією з перлин ландшафтної різноманітності акваторії та прилеглої території Тилігульського лиману є піщані острови та коси — особлива екосистема, яка завдяки своїй відносній ізольованості сформувала самобутній тваринний і рослинний світ. Періодично то затоплювані водами лиману, то оголені, острови мають первозданну і вразливу красу. Саме ці коси нині і приваблюють численних туристів. Більшість з яких — туристи-одноденки.

Каламуть навколо лиману

Сьогодні колись затишна, незаймана, малолюдна місцевість перетворилася на справжній бедлам. У вихідні дні на невеликій за масштабами території приїжджають сотні машин і людей: ставлять намети, встановлюють трейлери, сміять, порушують спокій тварин і птахів.

Ба більше, на території Великої Української (Чилової) коси, яка входить до складу Регіонального ландшафтного парку «Тилігульський», відкрито так званий «Тилігул клуб». Тут розташували кемпінг, кафе, туалети, майданчики; пропонують оренду підготовлених

вже проходили з Кінбурном. Що ми отримаємо після такого туристичного сезону на Тилігулі? Зруйнований та пошкоджений рослинний покрив, який утримує косу; зруйновані оселища червонокнижної морквіниці прибережної (наразі місця її зростання повністю атакували машини, намети і гонделики «Тилігул клуб»); порушення місць гніздування та годування птахів (невідомо, чи в такий «усетилігульський гонделік» прилітатимуть птахи); забруднення лиману (у будь-якому разі воно неминуче)», — зазначає екологиня.

Своє обурення з приводу незаконних дій керівництва парку «Тилігульський» висловив відомий україн-

Лиман вражає своїми краєвидами.

На Тилігулі налічується понад 120 видів птахів

Бійці «Едельвейсу» – на посту

Бійці 109-го окремого гірсько-штурмового батальйону 10-ї ОГШБр постійно демонструють свою міць на полі бою. Героїзм «Едельвейсів» часто відзначають державними нагородами. А вже на рахунок захисників численні бойові звитяги.

«Бійці зенітно-ракетного артилерійського дивізіону 10-ї ОГШБр «Едельвейс» за допомогою ПЗРК «Ігла» збили російський винишувач Су-25», — інформують у прес-службі «Десятки».

Отож є за що дякувати. Для підсилення боєздатності батальйо-

ну чималу роль відіграє волонтерська допомога. Важливий і бойовий дух захисників. Приміром, за підтримки народного депутата Едуарда Прошука та його помічника Миколи Туррика бійці отримали сувенірні чашки та наліпки для автомобілів із емблемою батальйону. Наче ж незначні речі, зате як піднімають настрій!

На знімку: подарунки — для емоційного піднесення.

Фото зі сторінки батальйону в соціальній мережі.

Як прижилися переселенці на Івано-Франківщині

Важливим є спільне бачення шляхів підтримки, адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених людей, співпраці влади й громади задля вирішення їхніх потреб.

Івано-Франківщина за останній рік стала розмаїтішою. Внесли корективи війна та майже 150 тисяч внутрішньо переміщених людей із прифронтових регіонів. Переселенцям доводиться не просто: попри спричинені російською агресією фізичні та психологічні травми на новому місці треба починати життя заново.

Ці та інші питання були в центрі уваги форуму «Інтеграція переселенців в Івано-Франківському регіоні: проблеми, рішення та роль Ради ВПО». Захід відбувся в межах програми «Єднання заради дії», що реалізується IREX в Україні разом із БФ «Стабілізешен Суппорт Сервісез» та за підтримки Державного департаменту США. Йшлося про інтеграцію в нові громади, подолання нових викликів, співпрацю з місцевою владою.

Своїми напрацюваннями поділися заступниці голови ОВА Людмила Сірко, міський голова Івано-Франківська Руслан Марцінків і заступник очільника Коломийської ТГ Ігор Івахнюк.

«В Івано-Франківській громаді через ЦНАПи в перші місяці війни перейшли 85 тисяч переселенців, а нині зареєстровано 41 тисячу внутрішньо переміщених осіб, — розпо-

міськрада опрацьовує проект Євросоюзу. Руслан Марцінків наголосив, що отримати квартири першочергово мають ті переселенці, в яких або чоловік, або дружина є військовослужбовцями.

«Міський координаційний центр з допомоги ВПО об'єднує різні громадські організації, зокрема «Я-Маріуполь», «Я - Л у г а н щ и н а», «Я-Херсон». Активно діють Карітас, Мальтій-

«В умовах проведення активних бойових дій ми об'єдналися для прийому переселенців та за одну ніч знайшли 20 ліжко-місць, — акцентувала Людмила Сірко. — Тепер же дбаємо про покращення умов проживання. Треба побудувати в області соціальне житло, інтегрувати людей, забезпечити їх роботою, а дітей — дошкільною освітою. Тільки в єдності зможемо все здолати».

згуртовувати громади, працюємо над інтеграцією внутрішньо переміщених людей, надаємо всебічну підтримку щодо розробки місцевих та національних планів для зменшення вразливості ВПО. Почула позитивні відгуки від учасників наших тренінгів, які вже відбулися в деяких громадах. Це дає розуміння, що рухаємося у правильному напрямку».

Заступник міського голови Коломиї Ігор

спільне перебування у класах було би значно ефективнішим.

«На кінець червня в області обліковано понад 130 тисяч ВПО, — констатував Віталій Світлик. — На жаль, переселенці не вважаються членами територіальних громад і не впливають на прийняття рішень щодо життя та розвитку ТГ, не беруть участі в місцевих програмах та позбавлені пільг, якими користуються члени громади. Тим-то Кабмін схвалив Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, зокрема створення консультативних органів. Саме вони стануть тим містком, який ефективно скоординує запити переселенців та зусилля місцевої влади. Ради ВПО як дорадчі органи зможуть збирати та надавати органам влади актуальні питання, у тому числі й про потреби, таких осіб, сприяти покращенню взаємодії усіх зацікавлених суб'єктів, братимуть участь у напрацюванні ефективних програм та політик на місцевому рівні. Такий орган має стати надійним комунікаційним майданчиком, до його складу планують залучити представників громадського сектору, посадових осіб місцевого самоврядування та активних представників ВПО, а також інших зацікавлених осіб».

В області від березня діє регіональний офіс ГО «ВПО Україна». Ії волонтери так само задіють різноманітні інструменти для інтеграції переселенців у суспільне життя Івано-Франківщини. Приміром, бізнес-консультант Олена Закревська провела майстер-клас із правової підтримки та працевлаштування. Захід відбувся в межах програми «Захист вимушено переміщених осіб в Івано-Франківській області» за підтримки УВКБ ООН, що реалізується БФ «Карітас».

Людмила СТРАЖНИК.
Івано-Франківська область.

Фото прес-служби Івано-Франківської міськради.

вів Руслан Марцінків. — Ми прийняли 79 релокованих підприємств. Надаємо їм значну підтримку з місцевого бюджету, однак велику роль відіграють міжнародні фонди. Приміром, 20 підприємств для розвитку бізнесу отримали ваучери на 60 тисяч гривень».

На початку майже весь наплив переселенців прийняли освітні заклади, де їм влаштували тимчасове житло. Зараз в Івано-Франківську діє прихисток на вулиці Бандери, готуються до прийому два гуртожитки: Університету нафти і газу та Теплокомуненерго. Звісно, це не вирішує проблеми, тож

ска служба допомоги. Спільнота Святого Єгидія, центр із приймання людей з Херсонщини та низка інших структур. Прагнемо допомогти всім, хто потребує. Те, яким буде нове життя переселенців, залежить від громадського сектору, бізнесу, місцевої влади. Та, безумовно, від них самих», — підсумував він.

Заступниця голови ОВА Людмила Сірко у своєму виступі розповіла про роботу обласного Координаційного штабу для ВПО, «гарячі» лінії для консультування переселенців, благодійну допомогу завдяки місцевим та закордонним доброчинцям.

На форумі презентували роботу локальних і міжнародних благодійних фондів, волонтерських ініціатив, зокрема програму «Єднання заради дії» в IREX in Ukraine, яку представила регіональна представниця IREX в Україні Христина Шовкопляс.

«На форумі зібралася дуже активна аудиторія, яка надала багато пропозицій, зокрема й для нас як організаторів і координаторів програми «Єднання заради дії», — зазначила Христина. — Мала нагоду розповісти детальніше про реалізацію нашої програми на всередині українському та локальному рівнях. Нині ми втілюємо її в 15 областях України. Продовжуємо

Івахнюк повідомив, що в громаді вже створено Раду ВПО, та поділився досвідом роботи з адаптації переселенців у суспільне життя.

Координатор форуму Віталій Світлик повідомив нашому кореспонденту, що таку Раду ВПО створюють і в Івано-Франківській ТГ. Якраз очікується проведення установчих засідань. Серед головних проблем, поруч із потребою в житлі та працевлаштуванні, є інтеграція дітей переселенців у суспільне життя області. Здебільшого вони навчаються онлайн у своїх освітніх закладах. Це впливає не тільки на якість знань, а й на контакти з місцевими однолітками. А вже

ПАМ'ЯТЬ

Аби не забували про жертв комуністичного режиму...

У сквері Пам'яті жертв комуністичної диктатури відкрито меморіальний знак, який нагадуватиме про революцію 1968 року в Чехословаччині. Ініціатором його встановлення став депутат Закарпатської облради, професор Федір Шандор. Відкриття приурочили до Дня пам'яті жертв комуністичного режиму в Чехії та Словаччині, який відзначали 27 червня.

Скульптор Роман Мурник зобразив залізні ворота, пофарбовані в червоний колір (символ тоталітаризму), з отворами від бойових куль. З воріт звисають ланцюги — символ «залізної завіси» (на знімку).

Нагадаємо, що Чехословаччина на чолі з Олександром Дубчеком у 1968 році намагалася побудувати «соціалізм з людським обличчям», а заодно й вирватися з цупких обіймів тоталітарного комуністичного режиму радянського зразка. «Празька весна» — період політичної відлиги в ЧССР, що тривав з 5 січня до 20 серпня 1968 року і закінчився введенням військ країн Варшавського договору та жорстким придушенням повстання. Ці події врешті прискорили процеси занепаду соціалістичних режимів у країнах Східної Європи, а згодом і розпаду радянської тоталітарної імперії.

Безпосередню участь у «Празькій весні» брали й земляки, котрі внаслідок того, що Закарпаття у 20–30-х роках минулого століття входило до складу першої Чехословацької Республіки, а також ті, котрі після Другої світової війни як воїни Чехословацького корпусу Людвіка Свободи, залишилися жити на теренах цієї держави. Чимало їх було репресовано й заарештовано. І все-таки стало зрозуміло, що завдяки виступам антикомуністичних прибічників і в ті часи може поступово утверджуватися ідея реальних змін. Тож у тоталітарній радянській системі й настала так звана перебудова.

— Віддаємо шану тим, хто не побоявся кинути виклик. Українці на повну відчули наслідки лещат комуністичного владарювання. До чого це призвело — бачимо зараз. Нас намагалися знищити як націю, народ, морили голодом, забороняли мову і культуру. Ми порвали кайдани. Це не сподобалося росії, яка й далі хоче бачити нас рабами. Але ми — народ вільних незламних людей. Переможемо! — впевнений голова Закарпатської облради Володимир Чубірко.

На відкритті пам'ятного знака, інформує прес-служба облради, були, зокрема, присутні меценати проекту, ужгородці Арсен Мелкумян і Сергій Ковач, заступники голови обласної ради Андрій Шекета і Василь Дем'янчук, керуюча справами облради Мирослава Ливч, депутатка облради Наталія Штефуца, перший заступник генерального консула Угорщини в м. Ужгороді Ласло Віда, консул Словацької Республіки в Ужгороді Роман Жатко, керівники міста, представники громадських організацій.

Василь НИТКА.

Ужгород

Фото прес-служби облради.

На Івано-Франківщині коштом обласного бюджету на конкурсній основі затвердили перевидання автобіографічного роману «Дідо Иванчік» Петра Шекерика-Доникова, який вийшов за підтримки Українського культурного фонду у 2020 році. Текст твору подано гуцульською говіркою, тому книжка популярна. Читач має можливість зануритися в давній побут горян із тогочасними суспільними відносинами та навіть мольфарством, *повідомляє наш власкор Людмила Стражник*

Мій батько був спецпереселенцем з Криму

ДЕПОРТАЦІЯ

18 травня 1944 року за одну ніч з Криму було депортовано цілу націю — кримських татар.

Серед них був й 11-річний хлопчик, у майбутньому український журналіст і письменник Ділявер Еннанов.

Пізно ввечері, 17 травня 1944-го, у двері сім'ї Еннанових у Сімферополі гучно постукали. Мама Ділявера, сонна, пішла відчиняти. У приміщення буквально увірвались троє військових: один офіцер та двоє рядових. Офіцер швидко прочитав постанову, зміст якої важко було зрозуміти й усвідомити: «Всіх татар виселити з території Криму». І сказав: «Даю вам 10 хвилин на збори».

Біда не ходить сама...

Мій батько дуже злякався і завмер у своєму ліжку. Його мама, що майже кричала від хвилювання, спробувала обуритися: «І заради цього ми так чекали визволителів два з половиною року?».

Запитання так і повисло в повітрі...

А за кілька днів до цього вони отримали звістку, що 6 травня при штурмі Сапун-гори під Севастополем загинув старший брат батька, 19-річний Зубієр Еннанов. Трагічну звістку приніс у дім його однополчанин, поранений у ногу білорус Льоня Пінчук.

Не встигли оговтатись від однієї біди, як прийшла друга.

Що можна було зібрати за 10 хвилин? Мама ридала, одягаючи пальто, одягнувшись і її син. Із собою взяли: матрац, дві подушки, каструлю, відро, миски та документи. Більше і нікуди було, і ніколи. Їх одразу провели у двір, де під дощем уже мокли сусіди. Так і просиділи до ранку. Заходити назад у квартири їм не дозволили, там порядкували енкаведисти.

Люди були дуже здивовані і схвилювані. «Що відбувається, за що нас висилають?» — питали вони одне одного. І з жахом розуміли, чому в місто вже з вечора прибуло так багато військових у вантажівках.

...Сиділи у дворах жінки з дітьми та люди старшого віку, а в цей час їхні сини й чоловіки на різних фронтах захищали свою державу.

Через роки депортовані дізнаються, що виселення

проводилося за наказом «батька всіх часів і народів» Йосипа сталіна. Тоді вони ще не знали, що слідує за калмиками, чеченцями, інгушами, караївцями, кабардинцями, балкарами. Не знали й про те, що після татар з Криму вишлють вірмен, греків, німців, болгар.

Важка дорога

берія доповідав верховному головнокомандувачу про успішне завершення операції. «А як щодо Арабатської стрілки?» — спитав той, що мав унікальну пам'ять. Там проживали декілька десятків родин пастухів, про яких зовсім забули. А згадавши, одразу спорядили оперативні групи...

Поїзди з депортованими вже пішли, і не було необхідності замовляти нові через якийсь десяток людей. Цих нещасних загнали на баржі, вивезли в Азовське море, відкрили кінгстони, і на морському дні ці люди знайшли останнє пристанище. Хто впливав — розстрілювали. Коли депортація закінчилася, один з високих посадовців доповів верховному.

...На світанку прибули вантажівки, і усіх повезли на залізничну станцію. Завантажили в товарняки, наглухо позачиняли двері, приставили до ешелонів охорону, і поїзди пішли в невідомому для «пасажирів» напрямку. Лише в дорозі люди зрозуміли, що везуть їх десь на південь — пізніше виявилось, що в Узбекистан.

Іхали довго, померлих, тих, що не витримали переезду, залишали на станціях. Вони ще не знали — повернення на Батьківщину не буде. Життя буде розділене на два періоди: до депортації та після. У маленького Ділявера в пам'яті надовго залишаться спогади про те, як відходили війська і в Сімферополь от-от мали увійти окупанти, а він — у пошитому кітелі офіцера морської авіації, у військовому кашкеті з кокардами міста. Це побачив один з небайдужих сусідів і, щоб запобігти небажанам наслідкам, зірвав військову атрибутику у наївного хлопчика, який так сподівався в дитинстві стати військовим офіцером. Але депортація, яка зробила його і всіх земляків зрадниками, перекреслила багато життєвих планів, десятки років національність кримського татарина буде завадою на його шляху...

А ще він запам'ятав, як разом з мамою під час комендантської години засидів у гостях, та потрібно було повертатися додому, йшли околицями. І раптом їм назустріч — солдат вермахту. Мама інстинктивно закрила сина собою, а військовий тим часом рукою перехопив автомат...

Вона прикрила очі, що-секунди чекаючи на постріл. Та пострілу не було. Почувши кроки, з острахом розплющила очі і... побачила перед собою білий хліб. Білий духмяний хліб, смак якого був давно уже забутий. А німець жестами показував, беріть, у мене теж кіндер, айн, цвай, драй... Запам'ятав і те, як до вірмен похилого віку завжди з мискою їжі підходив хтось із загарбників і пригощав їх. Таке забути важко.

Дванадцять років депортації

...За два тижні поїзд прибув до Узбекистану.

Важко описати зустріч місцевого населення з депортованими. Вели їх під конвоем посеред узбеків, у руках у яких було каміння, палки, ножі...

Місцевому населенню до прибуття неблагонадійного елемента радянська пропаганда втокмачувала в голову, що кримські татари — кровожерливі вирошки, і вони всіх тут повбивають. Проте замість голворізів були немічні старі люди, маленькі діти та жінки. Неподалік відвантажували тіла тих, для кого ця подорож була останньою...

Невдовзі недовіра узбеків зникла, вони розгледіли прибульців і перестали му-

чити себе запитаннями: «Чому поганих людей привезли до них на розселення?».

Одного разу голодні хлопчики залізли до когось у сад — і давай обривати урюк. Несподівано з'явився похилого віку господар і звелів всім швидко злазити. Коли хлопчики позлізали, наказав йти за ним. У будинок зайшли, все ще хвилюючись. А старий узбек усіх нагодував і ягід із собою дав. Для дітей це був приклад виховання — мудрого, гуманного. Батько часто згадував про той випадок, розповідаючи цю історію мені, а потім і онукам.

Минали роки, він підостав разом з однолітками, починали влаштуватися на роботу. Його знайома, симпатична дівчина Женья, вихвалялась тільки отриманим паспортом. «Я громадянка радянського союзу», — з гордістю промовила вона. І попросила показати свій паспорт. Батько намагався перевести розмову на іншу тему, та вона наполягала на своєму. Червоніючи, показував свій документ.

З віком батько і його покоління репресованих починали усвідомлювати те, що вже давно було узаконене. Вони мали право обирати, але не бути обраними, могли скільки завгодно працювати, та тільки не на керівних посадах, татари не мали права служити в армії і працювати педагогами. Мама, вчителька за освітою, у заслання так і не працювала за фахом жодного дня.

Той, хто повертався з війни, лише випадково міг дізнатися про місце перебування родичів та чи живі вони. Депортованих одразу ставили на облік у спецкомендатурах за місцем проживання, і всі, кому було за 16, регулярно ходили туди відмічатись.

Батько на все життя запам'ятав запитання одного з фронтовиків: «Мати героя радянського союзу теж має ходити на відмітку?». «І сам герой теж», — цинічно пролунала відповідь коменданта. По фронтах були видані спеціальні накази про звільнення з лав червоної армії кримських татар. Їх відправляли на спецпоселен-

ко. Того дня побачив його один із викладачів технікуму і по-дружньому порадив її зняти. Батько розгубився — як же так, адже помер сам сталін! На що сивоголового викладач сказав: «Зніми траур, Ділявере, з роками ти все зрозумієш». Він послухався вже молодого чоловіка, а слова його пам'ятав усе життя.

Мій батько — Ділявер Еннанов, який у 1933 році народився в Сімферополі в

на сторінці особливих відміток — фраза: «Дозволяється проживати тільки в межах м. Андіжана».

Тобто тільки в Узбекистані, і ні кроку за межі конкретного міста. Порухити наказ означало 20 років каторжних робіт. Існував закритий указ президії в'р с'рер «Про кримінальну відповідальність за втечу з місць обов'язкового постійного поселення осіб, виселених у віддалені райони с'рер в період Великої Вітчизняної війни». Поширювався він не тільки на переселенців усіх національностей, а їх було 3,5 млн осіб, а й тих, кого було визнано винним у приховуванні виселенців, хто допомагав тікати. Їм через суд світило 5 років позбавлення волі. Хотів батько вступити до Ташкентського музичного училища, але не судилося. На його заяву до спецкомендатури прийшла відповідь, з якою його там і ознайомили: «Спецвиселенцю Діляверу Еннанову у виїзді на навчання відмовити».

Це зачепило рядових, сержантський склад, молодих і старих офіцерів, політпрацівників. У всіх військовослужбовців забирали військові квитки (їх заміняли довідками), їм заборонялося носити погони, вогнепальну і холодну зброю. Прославлений льотчик, двічі герой радянського союзу Амет-Хан Султан теж потрапив під цей наказ. У 16 років батько став круглим сиротом. Мама його похована в Андіжані. Тільки в Узбекистані за перші півтора року вигнання з 1 червня 1944-го по 31 грудня 1945-го від недоїдання і хвороб померло 90 тисяч татар, а при перевезенні з Криму до Узбекистану — майже 50% усіх депортованих.

Батькові все ж вдалося вступити на навчання — не туди, куди кликали мрії, та й це було подією. Він навчався в Андіжанському сільськогосподарському технікумі, коли помер сталін. Усі були в смутку і печалі, одягли траурні пов'язки. Надягнув її і мій бать-

учительській сім'ї, в 1944 був депортований в Узбекистан. В 1945 повторно — в Таджикистан. З 1956 року він жив і працював в Україні, з 1967-го — в селищі Буча Київської області. Вивчив українську мову, дуже любив українські народні пісні. Закінчив Московську вищу школу профспілкового руху, за фахом економіст. Понад 30 років займався літературною діяльністю, працюючи інженером в «Південтеплоенергомонтаж» у Києві. Опублікував, зокрема, «Хрестоматію кримськотатарської музики», Буквар для молодшого шкільного віку українською та кримськотатарською мовами. Автор багатьох публікацій у пресі. Робив переклади з турецької, узбецької, азербайджанської та інших мов. Останні роки працював на посаді заступника генерального директора міжнародної агенції «Київ-Ірмапрес». Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС. Помер 1999-го. Похований у Бучі.

Володимир ЕННАНОВ.
Фото автора.

ДОКУМЕНТАЛЬНО

Державний комітет оборони т. Сталіну Й. В. РНК СРСР т. Молотову В. М.

НКВС СРСР доповідає, що сьогодні 18 травня розпочата операція з виселення кримських татар.

Вже завезено до залізничних станцій, завантажено і відправлення до місць нового розселення 48 000 людей. Під завантаженням знаходяться 25 ешелонів. Під час відправлення ніяких ексцесів не було.

Операція триває

Нарком внутрішніх справ Союзу РСР Л. Берія.

Постанова ДКО СРСР про кримських татар 11 травня 1944 р. Цілком секретно Москва, Кремль.

«Всіх татар виселити з території Криму і поселити їх на постійне місце проживання в якості спецпоселення в районах Узбецької РСР. Виселення покласти на НКВС СРСР. Зобов'язати НКВС СРСР (т. Берія) виселення кримських татар закінчити до 1 червня 1944 р.

Голова ДКО Сталін. ДКО

т. Сталіну Й. В. т. Молотову В. М. 20 травня 1944 р.

Сьогодні, 20 травня, закінчена операція з виселення кримських татар.

Виселено і повантажено в ешелони 180 014 людей. Ешелони відправлено до місць нового розселення в Узбецьку РСР.

Л. Берія.

«Із Сквородою і Шевченком ми незнищенні»

Відповіді на багато питань, які сьогодні турбують суспільство і без яких людство приречене на постійні пошуки сенсів, ще 300 років тому дав філософ-мислитель, богослов, педагог-новатор, поет, музикант Григорій Скворода. Його філософські твори, байки, пісні, притчі й трактати, в яких український Сократ закликав до творення гармонійного світу на засадах народних чеснот і норм християнської моралі та етики, мали значний вплив на сучасників і наступні покоління. Основна мета просвітництва видатного мислителя — навчання людей науки щасливого буття. Нещастя в суспільстві філософ тлумачив як наслідок поганого виховання.

З метою популяризації ідей та новаторських теорій Григорія Сквороди на його батьківщині, в селищі Чорнухи на Полтавщині, за участі селищної ради відбулося виїзне засідання президії НАПН України, вчешної ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, президії Товариства «Знання» України.

Головна тема наукової дискусії — «Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Сквороди».

У ході тривалої конструктивної розмови свої доповіді на засіданні виголосили академік-секретар відділення вищої освіти НАПН України Петро Саух, директор Інституту проблем виховання НАПН України Іван Бех, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Марина Гриньова, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Нелля Ничкало, голова правління Товариства «Знання» України, доктор філософ-

ських наук, член-кореспондент НАПН України Василь Кушереть та інші», — каже голова Київської організації товариства «Знання» професор Василь Неволов.

«Скворода вічний і завжди сучасний. В умовах російсько-української війни сквородинські аксіоми, думки, пояснення дають нам впевненість у перемозі над рашизмом, — наголошує професор Василь Кушереть. — Нинішню росію світ сприймає як ворога праведності та її виразників, країною, яка є уособленням абсолютного зла, а колективного недоумкового путіна, що махає ядерними бомбами з погрозами розв'язання війни, як найбільшу загрозу. Для українців ця війна — світоглядна, війна за остаточну перемогу над сучасним сатаною. І ми не спостерігаємо, а активні учасники справедливої, критеріальної, вагомості для всього світу перемоги над джерелом зла. Як сказав президент США Джо Байден: «На

полях війни Україною вирішується доля всього світу».

Василь Кушереть переконаний, що наша віра в Перемогу над рашизмом від тої свободи, за яку боролись пращури і яка завжди була у свідомості українського народу і яку найбільше цінував Григорій Савич.

«Істинне щастя всередині нас, але нема істини там, де нема любові, і найглибша істина народжується лише з глибокої любові як почуття сердечної прихильності, найвища і найпрекрасніша чеснота. Коли женеши за щастям, то воно втікає, а коли берешся до своїх справ, то воно повсякчас іде за тобою», — зазначає, посилаючись на великого мислителя,

Василь Кушереть. І додає: «Джерело нашого щастя — сродна праця, яка встановлює гармонію між людиною та світом. «Сродна праця — ось Джерело нашого щастя» (Г. Скворода). Ця праця пов'язана з вірою, святістю, цінностями, гідністю, із сприянням і переживанням людьми того, що з ними відбувається. І під час цієї кривавої страшною війни українці — військові, волонтери, всі, хто працює на Перемогу, демонструють спільну працю, єдиний порив відстояти Україну. «Джерело всякого життя є любов. Коли життя величається, то любов будує. Ідіть услід за любов'ю. Там де любов, там усе: Багатство, Талант, Добро... І все іде за любов'ю». Скво-

рода пропонував шукати істину в любові. Нас веде до Перемоги любов до України і свого народу. Як казав Борис Олійник, зі Сквородою і Шевченком ми незнищенні».

Учасники засідання наголосили на необхідності продовжити досліджувати і широко висвітлювати просвітницьку діяльність і педагогічну спадщину філософа.

Науковці відвідали Музей Григорія Сквороди та передали колективу комп'ютер, а місцевому ліцею, в стінах якого відбувся круглий стіл, чимало цінних книг. До збору видань активно долучилися і активісти Товариства «Знання» України.

Світлана ЧОРНА.
Фото надано автором.

ВДЯЧНІСТЬ

Данія оголосила про новий пакет ДОПОМОГИ

Відбулося друге засідання керівного комітету зі співпраці Королівства Данія та Миколаївської області.

Головував під час засідання міністр співробітництва в галузі розвитку та глобальної кліматичної політики Данії Ден Яннік Йоргенсен. Від Миколаївської області участь у засіданні взяли начальник Миколаївської обласної військової адміністрації Віталій Кім, перший заступник голови обласної ради Антон Табунчик, міський голова обласного центру Олександр Сенкевич та інші посадовці.

Під час засідання міністр Королівства Данія оголосив новий пакет допомоги для Миколаївської області. Зокрема, він складатиметься з постачання регіону нової спеціалізованої техніки, допомоги з ремонту пошкоджених внаслідок російської агресії будівель, допомоги з облаштування бомбосховищ у школах для організації офлайн-навчання дітей, надання Миколаївщині сучасного медичного обладнання, фінансування та підтримки Регіонального офісу з міжнародного співробітництва в Миколаївській області (РОМС).

Начальник Миколаївської ОВА Віталій Кім зазначив, що якісний рівень освітнього процесу залежить від безпекової складової навчання за всіма належними параметрами, оскільки вихід учнів на офлайн-навчання можливий лише за умов дотримання всіх нормативних вимог, в тому числі — облаштування бомбосховищ.

Обговоривши всі умови надання допомоги, Віталій Кім висловив вдячність Королівству Данія за безперервність потужного процесу тісної співпраці між Данією та Україною. «Наша співпраця є гарантією того, що процес відновлення Миколаївщини буде ефективним та якісним. Щиро дякуємо вам за це», — додав очільник області.

Олена ІВАШКО.
Миколаївська область.

ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ

щодо продажу активів АТ "МЕГАБАНК"

Номери лотів: G22N024289, G22N024290, G22N024291, G22N024292, G22N024293, G22N024294, G22N024295, G22N024296, G22N024297, G32N024298, G32N024299, G32N024300, G32N024301.

Короткий опис активів (майна) в лотах: Трикімнатна квартира заг. пл. 79,2 кв.м, житл. пл. 43,4 кв.м., за адресою: м. Харків, вул.Липова, буд.8, кв. 13, РНОНМ 799415163101. Основні засоби в кількості 98 одиниць. Трикімнатна квартира заг. пл. 77,2 кв.м, житл. пл. 43,8 кв.м, за адресою: м. Харків, вул.Липова, буд.8, квартира 21, РНОНМ 796889563101. Основні засоби в кількості 123 одиниць. Трикімнатна квартира заг. пл. 86,2, житл. пл. 50,4 кв.м, за адресою: м. Харків, вул.Липова, буд.14, кв. 2, РНОНМ 798167663101. Основні засоби в кількості 117 одиниць. Трикімнатна квартира заг. пл. 86,0 кв.м., житл. пл. 50,2 кв.м, за адресою: м. Харків, вул.Липова, буд.14, кв. 14, РНОНМ 800094063101. Основні засоби в кількості 82 одиниць. Трикімнатна квартира заг. пл. 72,2 кв.м., житл. пл. 38,8 кв.м, за адресою: м. Харків, вул.Липова, буд.14, кв. 15, РНОНМ 799953963101. Основні засоби в кількості 82 одиниць. Трикімнатна квартира заг. пл. 79,3 кв.м., житл. пл. 43,5 кв.м, за адресою: м. Харків, вул.Липова, буд.14, квартира 20, РНОНМ 801852563101. Основні засоби в кількості 78 одиниць.

Майнові права на нежитлові приміщення 3-го поверху №95-:-129,104а,105а,122а,І-:-ІХ заг. пл. 948,8 кв.м. в літ. "А-5" за адресою: м. Харків, вул.Сумська, 39, РНОНМ 52676563101. Майнові права на нежитлові приміщення 1-го поверху № 1, Іа, Ів, Іг, 2, 2а, 2б, 3, 3а, 3б, 3в, 4, 4а, 4б, 6, 6а, 7, 7а, 7б заг. пл. 1158,3 кв.м. в нежитловій будівлі літ. "А-6" за адресою: м. Харків, вул.Донця-Захаржевського, буд.6/8, РНОНМ 1245331763101. Майнові права на нежитлові приміщення підвалу № 1,2,4, 4а,5-:-13, 8а, 9а, 21-:-35, 1-го поверху № 1,3-:-6, 3а, 3б, 5а, 8-:-12, 9а, 9б, 10а, 10б, 14,21, 22а, 23-:-25, 28, 28а, 28б, 29, 29а у нежитловій будівлі літ. "А-2" заг. пл. 1036,3 кв.м., РНОНМ 2250551963101, нежитлові приміщення 1-го поверху №2, 2а, 2б, 2в, у нежитловій будівлі літ. "А-2", заг.пл.86,7 кв.м., РНОНМ 2250387563101, нежитлові приміщення 2-го поверху № 30,30а,30б,30в,31,32,34-:-39,35а,38а,38б,38в,38г, технічного поверху № 1-:-9 у нежитловій будівлі літ. "А-2", заг.пл.1232,0 кв.м., РНОНМ 2250339463101 за адресою: м. Харків, вул. Двадцять Третього Серпня, буд. 61. Майнові права на рухоме майно в кількості 285 позицій за адресою: м. Харків, вул.Двадцять Третього Серпня, буд.61.

Рухоме майно обладнання кінотеатру, у кількості 1080 шт. за адресою: м. Харків, вул. Академіка Павлова 160. Рухоме майно у кількості 28 шт. за адресою: м. Харків вул. Салтівське шосе 43. Майнові права на рухоме майно (Тунельна піч для випалу KeramischerOfenbau, тип. ТО-92,9, інв. № 188) за адресою: м. Харків, вул. Букова 20Г. Рухоме майно, обладнання, у кількості 3 шт. за адресою: м. Харків, Букова 20Г.

Місце проведення аукціону: Єдиний кабінет - Посилання на перелік організаторів торгів, які у своїй діяльності використовують створену ГО "Трансперенсі Інтернешнл Україна" електронну торгову систему <https://www.fg.gov.ua/aktivi-bankiv/prodazh-aktiviv/informatsiya/organizatori-vidkritikh-torgiv>

Дата проведення відкритих торгів (аукціону)/електронного аукціону: 17.07.2023, 19.07.2023, 13.07.2023

Час проведення відкритих торгів (аукціону)/електронного аукціону: Точний час початку проведення відкритих торгів (аукціону)/електронного аукціону по кожному лоту вказується на веб-сайті www.prozorro.sale

Детальна інформація щодо лотів: <https://www.fg.gov.ua/passport/54711> <https://www.fg.gov.ua/passport/54712> <https://www.fg.gov.ua/passport/54714>

Втрачене посвідчення учасника бойових дій серія УБД № 155870 виданий ГУНП у м. Києві від 21.03.2017 на ім'я Гуца Максим Геннадійович, вважати недійсним.

Втрачене Посвідчення адвоката України серія КС № 8545/10 видане Радою адвокатів Київської області 28.11.2019 р. на ім'я ПШВЕНЬ ДАР'І ОЛЕКСАНДРІВНИ, вважати недійсним.

Втрачений документ про повну загальну освіту, виданий у 2004 році загальноосвітньою школою І-ІІІ ступенів № 26 у Ленінському районі міста Донецьк на ім'я Оськов Артем Станіславович, вважати недійсним.

Втрачений диплом про вищу освіту серія В16 №086696 від 30.06.2016 виданий Київським національним Університетом імені Тараса Шевченка на ім'я Арутюнян Оксана Араїківна, вважати не дійсним.

Втрачене посвідчення учасника бойових дій серії МВ №017465, видане 16.07.2015 року ГУ МВС України в Дніпропетровській обл. на ім'я Пустового Андрія Миколайовича, вважати недійсним з часу опублікування.

Було втрачене в смт. Метелкіно, Луганської області посвідчення ПС 113137 від 08.09.2020р. на ім'я Розумний Микола Олексійович, видане 3 прикордонним загonom та тимчасове посвідчення військовозобов'язаного вважати не дійсним.

Втрачений диплом молодшого спеціаліста, серія Е15, номер № 060517 на ім'я Прокопенко Євгена Володимировича, який закінчив у 2015 році Старобільське обласне медичне училище за спеціальністю "Лікувальна справа" і здобув кваліфікацію фельдшер від 30.06.2023, вважати недійсним.

Втрачене свідоцтво про здобуття базової середньої освіти серія АН номер 52222097 та додаток до нього, видані середньою загальноосвітньою школою №8 міста Северодонецька Луганської області від 31.05.2021 року на ім'я Верещагіна Давида Віталійовича, вважати недійсним у зв'язку з втратою.

Приватний нотаріус Сумського міського нотаріального округу Чернишенко В.В. повідомляє про відкриття спадщини після померлої 24.01.2023 року Зубок Зінаїди Іванівни, 1940 р. нар., та здійснює виклик її спадкоємців для оформлення спадкових прав. Прошу терміново до 24.07.2023 року звернутися за адресою: м. Суми, вул. Новомістенська, буд. 25, прим. 78, або за тел. 0542 794-394.

Сьогодні короткочасні дощі з грозами прогнозують на всій території України, окрім східних та південних регіонів. Температура повітря вдень переважно 29—31 градус тепла, вночі — 18—20 з позначкою плюс. Вітер південно-східний, 3—8 м/с

АКТУАЛЬНО

Запроваджується інститут помічника ветерана

Пілотний проект сервісу з індивідуального супроводу в межах адаптації до цивільного життя військовослужбовців, які повертаються з російсько-української війни та служб до дому, стартував у Вінницькій, Дніпропетровській, Львівській та Миколаївській областях. З 1 липня триває прийом заяв на посади помічників ветерана від кандидатів у цих регіонах. Після конкурсного відбору вони пройдуть спеціальне навчання і потім консультуватимуть ветеранів з питань працевлаштування, навчання, соціального захисту, реабілітації, реалізації своїх прав та пільг у різних сферах.

Послуга розроблена Мінветеранів України за сприяння «Проекту підтримки «Дія», що реалізується Програмою розвитку ООН в Україні за фінансування Швеції. У пілотному проекті запровадження інституту помічника ветерана враховано досвід США, Великої Британії й Хорватії.

За словами керівниці Директорату стратегічного планування та європейської інтеграції Мінветеранів Світлани Березіної, головним завданням передставників громад, які виконуватимуть функцію помічника ветерана, стане всебічна допомога і сприяння захисникам та захисницям у повноцінній адаптації до мирного життя. Цю роботу та сам сервіс організовуватимуть за принципом «рівний — рівному», адже коло помічників формуватимуть з-поміж самих ветеранів, які мають досвід поствоєнної інтеграції, або з членів їхніх сімей, котрі вже випробували власні шляхи допомоги в адаптації, соціалізації своїх рідних, котрі повернулися з війни.

За кілька днів старту цього пілотного проекту до нього приєдналося вже кілька десятків громад у чотирьох регіонах. Важливо, що обране кандидатами бажане місце працевлаштування в межах пілотної області врахують за умови участі територіальної громади в експериментальному проекті.

В інтерв'ю «Укрінформу» Світлана Березінова розповіла, що в кожній такій територіальній громаді повинні розуміти, скільки людей і якого фаху з-поміж їхніх земляків демобілізують після завершення бойових дій. В ОТГ мають орієнтуватися, коли вони прибуватимуть, які проблеми цих осіб уже відомі та потребують належного реагування, зокрема й оперативного супроводу помічником ветерана. Адже з першого дня повернення наших захисників з фронту слід дбати про їхню якісну інтеграцію в громади, родини, у економіку країни як на мікро-, так і на макрорівнях.

У Мінветеранів зауважують: кандидати на посади помічників ветерана, які мешкають у регіонах, що беруть участь у «пілоті», можуть подаватися на конкурс виключно за допомогою інформаційного порталу Е-ветеран (<https://eveteran.gov.ua>).

Ольга ВАУЛІНА.

І на сході, і на півночі наші захисники готують плацдарм для оптимістичних новин

ФРОНТ

Сили оборони північніше та південніше від Бахмута вибивають противника з раніше захоплених рубежів і закріплюються на них. Про це повідомив речник Генштабу ЗСУ Андрій Ковальов. Він зазначив, що українські військові продовжують стримувати наступ російських військ на Лиманському, Авдіївському та Мар'їнському напрямках. Протягом доби відбулося понад 40 бойових зіткнень.

Водночас російська пропаганда зосереджена нині навколо Антонівського мосту і поширює фейки про знищення Сил оборони України. На думку спікера Об'єднаного координаційного прес-центру ОК «Південь» Наталії Гуменюк, це свідчить про певну паніку ворога і намагання в якийсь спосіб мотивувати свій особовий склад.

Зі свого боку директор інформаційно-консалтингової компанії Defense Express Сергій Згурець констатує: «Інформації від Генштабу стало менше. Це свідчить про те, що на якихось ділянках відбуваються дії, які стануть основою для оптимістичних висновків. Слід зазначити, що тривають бойові дії навколо Бахмута, де зрізується «клішня», яка нависає з

півночі й півдня. Триває просування наших військ у бік Берхівки та Кліщіївки. Кліщіївка нині стала таким містом, де ворог утримує потужний опорний пункт у лісосмузі. Там відбуваються активні бойові дії з нашого боку», — підкреслив С. Згурець.

За словами військового експерта, на півдні ЗСУ продовжують знищувати резерви армії ворога силами артилерії. Мовляв, такі дії визначають загальну картину, яка відбувається на полі бою.

Російські військові продовжують мінувати окуповані території на півдні України. Так, у Мелітопольському районі Запорізької області вони встановлюють міни на ґрунтових дорогах і засіяли полях. Про це пові-

МАЛЮНОК ДНЯ

Кусто.

Ядерна безвихідь бункерного діда.

Мал. Олексія КУСТОВСЬКОГО.

домляє Центр національного спротиву.

Це підтверджує й британська розвідка. У черговому огляді МО Великої Британії йдеться про те, що тактика щільного мінування полів окупантами спрямована на уповільнення бронетанкових контрнатупальних операцій ЗСУ. «Хоча росія досягла певного успіху в цьому підході на ранніх стадіях українського контрнатупу, її сили продовжують страждати від ключових

недоліків, особливо від переважаності підрозділів і нестачі артилерійських боеприпасів», — підсумовується в огляді.

У щоденному звіті Інституту вивчення війни міститься висновок: росіяни занепокоєні, що українські сили здатні форсувати Дніпро в Херсонській області. Після повідомлень про перехід ЗСУ Дніпра біля Антонівського мосту під Херсоном російські «во-

єнкори» звернулися до керівників республік Дагестан та Татарстан, Астраханської області, Краснодарського і Приморського країв з проханням направити на лінію фронту в Херсонську область човни, конфісковані у браконьєрів. При цьому зазначивши, що 10 полків і бригад уgrupовання військ південного військового округу «Дніпро» гостро потребують таких суден.

Ольга ВІТЕР.

СПОРТ

Блашко випередила знамениту Доротею Вірер

Біатлон. Фрассіноро (Італія). Змагання з літнього біатлону Frassinoro Summer Biathlon Festival.

Переможницею стала українська біатлоністка Дар'я Блашко, яка показала на фініші найкращий результат, випередивши інших призерок перегонів — чотириразову (зима) і триразову (літо) чемпіонку світу, триразову бронзову призерку Олімпіади Доротею Вірер з Італії та Аллу Гіленко з Молдови.

Спочатку спортсменки провели дуельну стрільбу. Далі — невеличка кваліфікація, схожа на міні-спринт, але з трьома запасними патронами на кожен рубіж. Вирішальні перегони відбувалися у форматі мас-стартів, в кожному з яких брали участь по чотири учасниці (за кількістю підготовлених установок для стрільби).

Півфінал Блашко впевнено пододала з чистою стрільбою на обох рубежах, а ось у фіналі, в якому було чотири стрільби, припустилася трьох хиб. Щоправда, основна суперниця Вірер була ще менш точною: чотири кола штрафу. Тому на фініші Блашко випередила італійку на вісім секунд.

Українки здолали перше коло Вімблдону

Теніс. Лондон (Велика Британія). Wimbledon — Grand Slam. Трава. Призовий фонд — 18 165 000 фунтів стерлінгів. Перше коло. 3 липня.

Наші тенісистки Цуренко та Світоліна стартового дня подолали перше коло Вімблдону.

Лєся Цуренко (Україна, 60 WTA) — Клер Лю (США, 93 WTA). 6:3, 3:6, 6:4.

Матч тривав 2 години і 30 хвилин. Цуренко жодного разу не подала навиліт, припустилася 7 подвійних помилок та використала 5 з 17 брейк-пойнтів.

Еліна Світоліна (Україна, WTA) — Вінус Вільямс (США, WTA). 6:4, 6:3.

Матч тривав годину 29 хвилин. Українка 6 разів подала навиліт, не припустилася жодної подвійної помилки та використала 5 з 9 брейк-пойнтів.

«Зоря» в «сиротах» довго не засиділась

Футбол. Ми вже повідомляли, що «Шахтар» очолив колишній директор Академії донецького клубу 54-річний Патрік ван Леувен.

Символічно, що передсезонні збори «Шахтар» проводить у Роттердамі (Нідерланди) — вдома у свого нового наставника. «Гірники» запланували п'ять контрольних матчів. Підготовка триватиме до 23 липня.

У тренувальному загоні донецчан значатимуть:
воротарі — Анатолій Трубін, Дмитро Різник, Тимур Пузанков, Денис Твардовський;

оборонці — Валерій Бондар, Георгій Гочолейшвілі, Микола Матвієнко, Юхим Конопля, Мар'ян Фарина, Едуард Козик, Данило Удод, Ярослав Ракицький, Віктор Корнієнко;

півоборонці — Тарас Степаненко, Андрій Тотовицький, Георгій Судак, Мар'ян Швед, Олександр Зубков, Дмитро Крисєв, Дмитро Топалов, Артем Бондаренко, Олег Очеретко, Єгор Назарина, Іван Петряк, Деніл Кастільо, Артур Микитишин, Олексій Кашук, Антон Глушченко, Хусрав Тоїров;

нападники — Лассіна Траоре, Данило Сікан, Кевін Келсі, Богдан В'юнник, Андрій Борячук.

Окремі виконавці з цього списку перебувають у складі молодіжної збірної України. Тому приєднуються до «Шахтаря» пізніше.

Останнім місцем роботи Патріка ван Леувена, як відомо, була луганська «Зоря». За рік творчих стосунків з тренером команда стала бронзовим призером чемпіонату України. А сам ван Леувен — найкращим тренером УПЛ

сезону-2022/2023 за підсумками анкетування клубів.

А тим часом луганська команда без наставника не засиділась. Тепер «Зоря» перебуває на зборі в Польщі. А її керівництво визначилося з кандидатурою нового тренера. Ним стане 45-річний Ненад Лалатович. Серб 3 липня прибув до розташування команди в польському місті Любліні й провів перше тренування.

Раніше Лалатович очолював сербські клуби «Войводина», «Младость», «Чукаріки», боснійський «Борац» (Баня-Лука) та низку інших команд (зокрема «Аль-Батін» із Саудівської Аравії). Був тренером збірної Сербії U-20.

У статусі гравця Лалатович виступав за «Црвену Звезду» (Белград), донецький «Шахтар» (24 матчі, один гол, титул чемпіона України) і німецький «Вольфсбург».

«Динамо» до сезону готуватиметься в Австрії

«Біло-сині» вирушили до Клагенфурта (Австрія), де проведуть збір (триватиме до 21 липня) і низку контрольних матчів.

У складі команди:
воротарі — Георгій Бушан, Валентин Морган, Денис Ігнатенко;

оборонці — Крістіан Біловар, Антон Біль, Владислав Дубінчак, Максим Дячук, Навін Малиш, Денис Попов, Олександр Тимчик;

півоборонці — Олександр Андрієвський, Сергій Булеца, Віталій Буяльський, Беніто, Самба Діалло, Назар Волошин, Владислав Кабаєв, Олександр Караєв, Богдан Леднев, Антон Царенко, Микола Шапаренко, Володимир Шепелев, Олександр Яцик;

нападник — Ігор Горбач.

Гравці національної і молодіжної збірних до колективу приєднуються пізніше.

Підготував Геннадій БРАНИЦЬКИЙ.

Над номером працювали: Віталій СУДДА, Тетяна УВЕРОВА.

В.о. головного редактора Сергій ДЕМСЬКИЙ.

► За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
► Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
► Направлення матеріалів для друку в газеті є наданням згоди автора на обробку його персональних даних.
► Рукописів не повертаємо.
► При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.
► Платні матеріали.

Засновник — Верховна Рада України
Свідчення про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка).
Передплатні індекси та передплатна ціна на 2023 рік

Для фізичних осіб:
40224 — 40 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота);
08775 — 35 грн. на місяць (3-разовий: вівторок, четвер, п'ятниця).
Для підприємств і організацій:
60955 — 80 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота).
Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Друк:
ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073 м. Київ,
вул. Марка Вовчка, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
www.mega-poligraf.kiev.ua

Зам. 90256
Видавець —
Державне підприємство
«Редакція газети «Голос України».
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Петра Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ:
для довідок — 503-68-72;
відділ реклами — 453-44-56;

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний

reklama1@golos.com.ua — відділ реклами

let@golos.com.ua — відділ листів

foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій

Сайт — www.golos.com.ua

